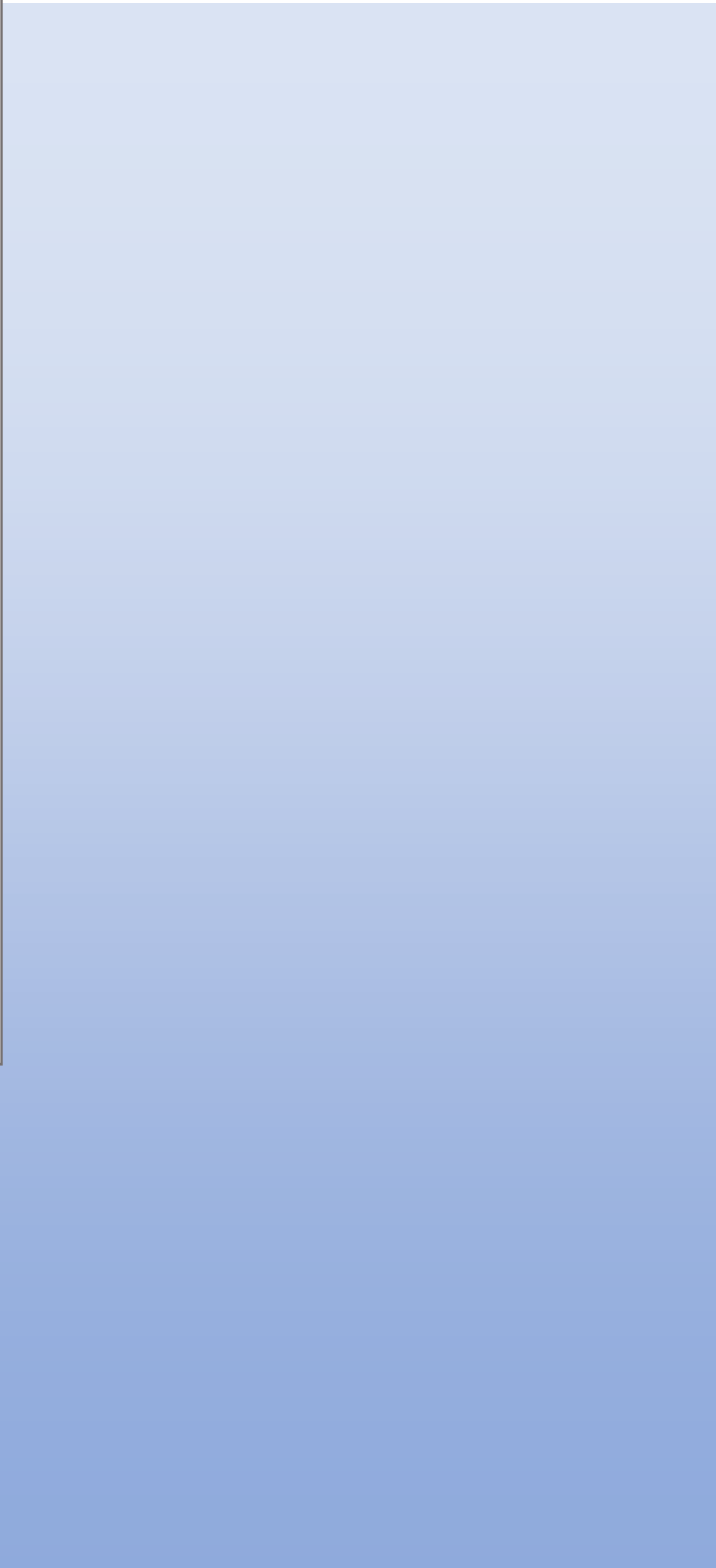
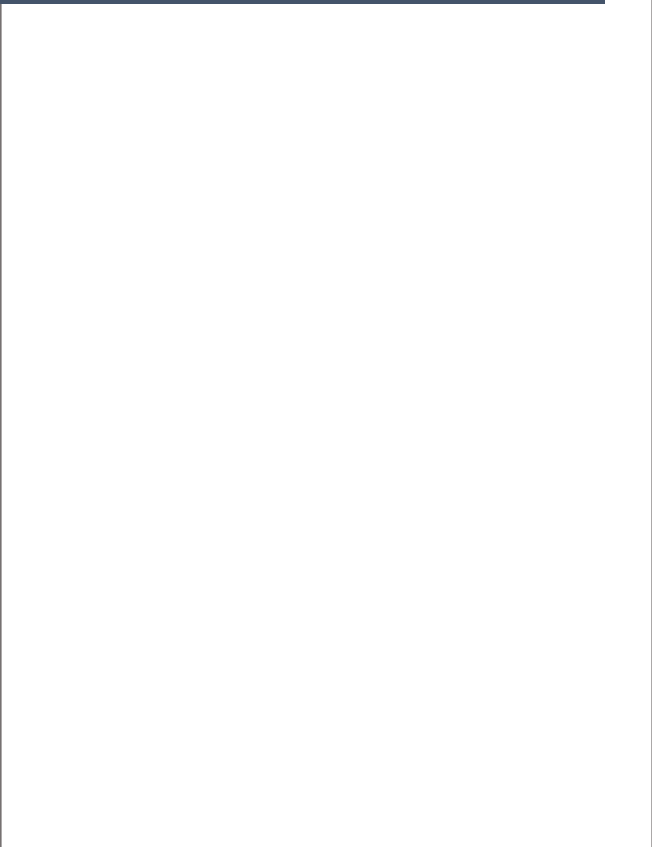

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΤΕΧΝΙΚΩΝ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΤΕΧΝΙΚΩΝ

Κατηγορίες: 1) Άμεσης διδασκαλίας 2) Ομαδοσυνεργασίας 3) Διαλόγου 4) Επίλυσης προβλημάτων 5) Παιχνιδιού/Δράσης 6) Πρότζεκτ 7) Αξιολόγησης

*Όταν μία δραστηριότητα μπορεί να ενταχθεί σε διάφορες κατηγορίες τεχνικών, αναφέρεται αντίστοιχα το νούμερο της κατηγορίας στην οποία ανήκει. Στην περίπτωση που η τεχνική ανήκει σε περισσότερες από μία κατηγορίες, η βασική κατηγορία επισημαίνεται με **κίτρινο χρώμα** χωρίς να αποτελεί φυσικά δέσμευση. Μέσα στο κείμενο υπάρχουν υπερσύνδεσμοι που οδηγούν απευθείας στις τεχνικές

A	<u>ΑΒΓ</u>	{7}
	<u>Αινίγματα (κουίζ)</u>	{1} {5} {7}
	<u>Ανακριτική καρτέλα ή καρτέλα των αποκαλύψεων</u>	{2} {3} {5}
	<u>Ανάλογη σκέψη</u>	{3} {5} {7}
	<u>Ανίχνευση σκέψης</u>	{2} {3} {5}
	<u>Αντιλαμβάνομαι/γνωρίζω/ φροντίζω (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού)</u>	{2} {3} {5}
	<u>Αντιλογίες</u>	{2} {3}
	<u>Αφήγηση ιστοριών</u>	{1} {5}
B	<u>Βλέπω/ισχυρίζομαι/αναρωτιέμαι (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού)</u>	{2} {3} {5}
	<u>Βρες τον τίτλο που ταιριάζει (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού)</u>	{2} {3} {5}
	<u>Βρίσκω τα κομμάτια</u>	{2} {5}
Γ	<u>Γέφυρες μάθησης μέσω διαδικτύου (Building E-Bridges Project)</u>	{2} {3} {6}
	<u>Γνωρίζω/προβληματίζομαι/εξερευνώ (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού)</u>	{2} {3} {5}

	Graffiti	{2} {5} {7}
Δ	Δάσκαλος σε ρόλο	{1} {3} {5}
	Δελτίο εξόδου...(ερωτήσεις αναστοχασμού/Μαθησιακό Ημερολόγιο)	{7}
	Δελτίο καιρού	{3} {7}
	Δημιουργία ταινίας	{2} {6} {7}
	Διάδρομος συνείδησης	{2} {3} {5}
	Διήγηση κειμένου από άλλη προοπτική	{2} {5} {7}
	Διλήμματα	{2} {3}
Ε	Ειδικοί ανάμεσά μας	{2} {4}
	Εμπειρική εκπαίδευση	{4} {5}
	Έξι σκεπτόμενα καπέλα (Learning by six Thinking Hats)- De Bono	{2} {3} {4}
	Επεξεργασία κειμένου με καθοδηγητικές ερωτήσεις	{1} {2} {7}
	Επικαιροποίηση κειμένων	{2} {7}
	Επιλογή και υπομνηματισμός αποφθεγμάτων	{2} {7}
	Επίλυση προβλήματος	{2} {4}
	Επιστολές	{2} {7}
	Επιτόπια μελέτη ζητήματος	{2} {4} {5} {7}

	Εργασία με πηλό	{2} {5} {7}
	Ερωτήσεις προς ειδικούς	{2} {3} {4}
	Εσωτερικός και εξωτερικός κύκλος	{2} {3} {5}
	Εφαρμογές, Ψηφιακές πλατφόρμες	{1} {7}
	Εφημερίδα τοίχου	{2} {5} {7}
H	Ημερολόγιο	{2} {5} {6}
	Ημερολόγιο αναστοχασμού	{7}
Θ	Θα σου πω μια ιστορία...	{7}
	Θετικό – Αρνητικό	{3} {5} {7}
I	Ιδεοθύελλα (Brainstorming)/Συννεφόλεξο	{1} {2} {7}
	Ιστοεξερεύνηση	{2} {4}
	Ιστορία με εικόνες	{2} {5} {7}
K	Κάρτες	{2} {5} {7}

	Κοιτάζω/ ακούω - βρίσκω 10 λέξεις - επαναλαμβάνω (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού)	{2} {5}
	Κολλάζ	{2} {5} {7}
	Κουτί Εξερεύνησης	{2} {3} {4} {5}
Λ	Λέξεις – γρίφοι	{2} {5} {7}
	Λέξεις, σκέψεις στη σειρά	{2} {5} {7}
Μ	Μαρκάρισμα και υπογράμμιση κειμένου	{1} {2}
	Μάσκες, προσωπίδες, προσωπεία ή κούκλες	{2} {5}
	Μελέτη περίπτωσης	{2} {4}
	Μετασχηματισμός κειμένου	{2} {7}
	Μετατροπή κειμένου σε τέχνη	{2} {5} {6} {7}
Ξ	Ξεφυλλίζοντας τη Βίβλο	{1} {2} {7}

Ο	<u>Ομαδικό γλυπτό</u>	{2} {5} {7}
	<u>Οπτικοποίηση</u>	{1} {2} {5} {7}
Π	<u>Παγωμένη εικόνα/ Δυναμικές εικόνες</u>	{2} {5} {7}
	<u>Παίρνοντας απόσταση</u>	{3} {5}
	<u>Παιχνίδι ρόλων</u>	{2} {3} {5}
	<u>Πέντε π και ένα γ</u>	{2} {4}
	<u>Πίνακας αλληλεπίδρασης</u>	{2} {5} {7}
	<u>Πορτραίτο</u>	{2} {5}
	<u>Προβολή ταινίας/ακρόαση τραγουδιού</u>	{1}
	<u>Πρότζεκτ</u>	{2} {4} {6} {7}
	<u>Πρωτότυπες ερωτήσεις/ιδεοθύελλα ερωτήσεων (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού)</u>	{2} {3} {5}
Ρ	<u>Ρόλος στον τοίχο</u>	{2} {3} {5}
Σ	<u>Σιωπηρό ερέθισμα με κείμενο</u>	{1} {3} {7}
	<u>Σκέψου, Γράψε, Συζήτησε, Μοιράσου (Think, Write, Pair, Share/TWPS)</u>	{2} {3}
	<u>Σκέψου, Συζήτησε, Μοιράσου (Think, Pair, Share /TPS)</u>	{2} {3}

	<u>Σκέψου, Συζήτησε ανά 2 και ανά 4, Μοιράσου (Think, Pair, Square, Share-TPSS)</u>	{2} {3} {4}
	<u>Σταθμοί μάθησης/Τροχιά μάθησης</u>	{2} {4} {5}
	<u>Στόχος ή αράχνη</u>	{7}
	<u>Σύγκριση κειμένων</u>	{1} {2} {7}
	<u>Σύγκριση κειμένου με έναν μετασχηματισμό του</u>	{1} {2} {7}
	<u>Συζήτηση ανοιχτής γυάλας</u>	{3} {7}
	<u>Συζήτηση στρογγυλής τραπέζης</u>	{2} {3} {6}
	<u>Συλλογικός ρόλος</u>	{2} {4} {5}
	<u>Συνδέω/ προεκτείνω/ πρωτοτυπώ (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού)</u>	{2} {3} {5}
	<u>Συνέδριο</u>	{2} {4} {6}
	<u>Συνέντευξη</u>	{2} {3} {4} {5}
	<u>Συνεργατική Συναρμολόγηση (Jigsaw)</u>	{2} {4}
T	<u>Tableau vivant</u>	{2} {5}

	<u>Ταξίδι στον χρόνο</u>	{5}
	<u>Τέσσερις γωνίες</u>	{7}
	<u>“Τι σε κάνει να το λες αυτό;” (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού)</u>	{2} {5}
	<u>Τοποθέτηση απέναντι στο κείμενο</u>	{1} {7}
Φ	<u>Φτιάξε μια πρωτότυπη ιστορία/ ή αλληγορία (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού)</u>	{2} {5} {7}
	<u>Φτιάχνω ιστορίες με την εικόνα: Αρχή-Μέση -Τέλος (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού)</u>	{2} {5} {7}
Χ	<u>Χάρτης εννοιών (Εννοιολογικός χάρτης)</u>	{1} {2} {7}
	<u>Χάρτης στον τοίχο</u>	{2} {5}
	<u>Χιονοστιβάδα</u>	{2} {3} {4} {6}

Αναλυτική Περιγραφή δραστηριοτήτων

1) Τεχνικές άμεσης διδασκαλίας

➤ Αινίγματα (κουίζ) {7} {1} {5}

➤ Αφήγηση ιστοριών {1} {5}

Ο/Η εκπαιδευτικός κάνει μια σύντομη εισαγωγή, αναφέροντας μερικές πληροφορίες για την ιστορία που θα αφηγηθεί (ποιος την έγραψε, σε ποιο βιβλίο είναι γραμμένη, κ.λπ.). Η επιλογή της ιστορίας γίνεται με παιδαγωγικά και λογοτεχνικά κριτήρια, λαμβάνοντας πάντα υπ' όψιν την ηλικία των παιδιών και τους ειδικούς στόχους του μαθήματος. Απαιτείται αφηγηματική ικανότητα, διάνθιση με κατάλληλες λεπτομέρειες (ίσως και μουσική), ώστε να επιτευχθεί η βιωματικότητα και να διεγερθεί η φαντασία. Μπορεί να συνδυαστεί με διάλογο, ώστε να αυξηθεί η συμμετοχικότητα των μαθητών/τριών.

➤ Δάσκαλος σε ρόλο {1} {3} {5}

➤ Επεξεργασία κειμένου με καθοδηγητικές ερωτήσεις {1} {2} {7}

Κείμενο που συνοδεύεται με φύλλο εργασίας με ερωτήσεις.

➤ Εφαρμογές, Ψηφιακές πλατφόρμες {1} {7}

➤ Ιδεοθύελλα (Brainstorming)/Συννεφόμελο {1} {2} {7}

Μετά από μια πρώτη παρουσίαση (έννοια, αφήγηση, ανάγνωση, δραματοποίηση) ενός κειμένου ή άλλου εκπαιδευτικού υλικού που λειτουργεί σαν ερέθισμα, οι μαθητές/τριες καλούνται να πουν ή να γράψουν τις λέξεις που τους έρχονται αυθόρμητα και συνειρμικά. Να εκφράσουν δηλαδή, με σύντομο και χαρακτηριστικό τρόπο οτιδήποτε τους άγγιξε συναισθηματικά, ηθικά, πνευματικά ή λογικά· είτε πρόκειται για μια σπουδαία έννοια είτε μια πράξη, μια αξία, ένα συναίσθημα, την πλοκή κ.ά. Ο/Η εκπαιδευτικός απλώς καταγράφει στον πίνακα, χωρίς να σχολιάζει, να ερμηνεύει ή να παραφράζει. Στη συνέχεια προκαλεί τον διάλογο με στόχο να γίνει ένα πρώτο ξεκαθάρισμα της «θύελλας των ιδεών». Όλες οι συμμετοχές σχολιάζονται. Αρχικά επιχειρείται να εντοπιστούν οι ομοιότητες στις ιδέες που έχουν καταγραφεί και στη συνέχεια οι αντιθέσεις. Στη συνέχεια, αναλύονται περισσότερο εκείνες οι ιδέες που δείχνουν να κυριαρχούν στη συζήτηση, γίνονται συγκρίσεις, τονίζονται οι αντιθέσεις και οι παραλληλισμοί, αναζητούνται και διακρίνονται τα ουσιώδη από τα επιμέρους. Ακολουθούν οι κατηγοριοποιήσεις. Σε μια άλλη εκδοχή, ο/η εκπαιδευτικός γράφει στον πίνακα μια λέξη-κλειδί και σημειώνει γύρω της κάθε άλλη λέξη που οι μαθητές/τριες θεωρούν σχετική. Η τάξη αποφασίζει ποιες από αυτές (4 ή 5) είναι οι σπουδαιότερες.

Παρόμοια είναι και η τεχνική “Συννεφόλεξο” που δημιουργείται μέσω διαδικτυακών προγραμμάτων ένα συνολικό αποτέλεσμα, με τις λέξεις τις οποίες έχουν επιλέξει οι μαθητές και μαθήτριες. Αυτό μπορεί να εκτυπωθεί και να αναρτηθεί στην τάξη ή στον χώρο του σχολείου. Η δημιουργία συννεφόλεξου, μπορεί να χρησιμοποιηθεί είτε στην αρχή του μαθήματος ως αφόρμηση/ιδεοθύελλα, είτε στο τέλος ως αξιολόγηση. Τέλος, μπορεί να υλοποιηθεί και διαδικτυακά λογισμικά παρουσίασης.

➤ **Μαρκάρισμα και υπογράμμιση κειμένου {1} {2}**

Υπογράμμιση των σπουδαιότερων σημείων, βασικών λέξεων του κειμένου.

➤ **Οπτικοποίηση {1} {2} {5} {7}**

➤ **Παίρνοντας απόσταση {3} {5}**

➤ **Προβολή ταινίας/ακρόαση τραγουδιού**

Η προσεκτική επιλογή ταινίας ή τραγουδιού δεν αφορά τη διασκέδαση, αλλά την προσέγγιση μιας όψης του μαθήματος από διαφορετική οπτική. Στην περίπτωση του τραγουδιού πρέπει να δίνονται οι στίχοι σε φωτοτυπία, μαζί με λίγα στοιχεία για το τραγούδι. Ο/Η εκπαιδευτικός ρωτά γιατί πιστεύουν ότι θα ακούσουν το τραγούδι. Μετά την ακρόαση ακολουθούν ερωτήσεις ανάλυσης. Εάν προβληθεί ταινία, πάλι προηγείται πρόλογος και το ερώτημα γιατί πιστεύουν ότι θα το παρακολουθήσουν. Μετά τη προβολή ακολουθούν ερωτήσεις κατανόησης, αλλά και αναζητούνται τα κίνητρα, οι σχέσεις, οι δράσεις και οι αντιδράσεις των χαρακτήρων, καθώς και οι συνέπειες, τα αίτια των συγκρούσεων κ.λπ. Τέλος διερευνάται η σχέση με τη ζωή των μαθητών/τριών και αναρωτιούνται τι θα έκαναν ο ίδιοι-ες στη θέση των χαρακτήρων.

➤ **Σιωπηρό ερέθισμα με κείμενο {1} {3}{7}**

Ο /Η εκπαιδευτικός γράφει σιωπηρά ή προβάλλει στον πίνακα σύντομο κείμενο: ρητό, απόφθεγμα, στίχο από ποίημα κ.ά. και περιμένει αντίδραση των μαθητών-τριών. Ανταλλάσσονται εντυπώσεις.

➤ **Σύγκριση κειμένων {1} {2}{7}**

Δύο κείμενα με συγγενή θέματα συγκρίνονται.

➤ **Σύγκριση κειμένου με έναν μετασχηματισμό του{1} {2} {7}**

➤ **Τοποθέτηση απέναντι στο κείμενο {1} {7}**

Σε κείμενο (απόφθεγμα, θεολογικό κείμενο, απόσπασμα δοκιμίου, άρθρο κ.λπ.) οι μαθητές-τριες αποτυπώνουν με επιχειρήματα τη στάση και τις σκέψεις τους (Τι μ’ ενοχλεί, τι μ’ αρέσει; Ποια πρόταση μ’ αγγίζει, ποια μου προκαλεί αντίδραση;)

➤ **Χάρτης εννοιών (Εννοιολογικός χάρτης) {1} {2} {7}**

Ο χάρτης εννοιών είναι μία παράσταση με συσχετισμούς ανάμεσα ανάμεσα σε έννοιες. Οι συσχετισμοί παριστάνουν την οργάνωση δύο ή περισσότερων εννοιών. Οι έννοιες μπορεί να συνδέονται με διάφορες συνδυαστικές λέξεις, όπως τα βοηθητικά ρήματα «έχω», «είμαι», καθώς επίσης και με διάφορους συνδέσμους ή προθέσεις. Μπορεί να λειτουργήσει ως μέσο για την οργάνωση του περιεχομένου κάποιου μαθήματος, ως μέσο παρουσίασης υλικού στους μαθητές αλλά και ως εργαλείο αξιολόγησης

2) Τεχνικές Ομαδοσυνεργασίας

- Ανακριτική καρτέλα ή καρτέλα των αποκαλύψεων {2} {3}{5}
- Ανίχνευση σκέψης {5} {2} {3}
- Αντιλαμβάνομαι/γνωρίζω/ φροντίζω (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού) {5} {2} {3}
- Αντιλογίες {3}
- Βλέπω/ισχυρίζομαι/αναρωτιέμαι (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού) {2} {3} {5}
- Βρίσκω τα κομμάτια {2}{5}
- Γέφυρες μάθησης μέσω διαδικτύου (Building E-Bridges Project) {2} {3} {6}
- Γνωρίζω/προβληματίζομαι/εξερευνώ (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού) {2} {3} {5}
- Graffiti {2}{5} {7}
- Δημιουργία ταινίας {2} {6} {7}
- Διάδρομος συνείδησης {2} {3} {5}
- Διήγηση κειμένου από άλλη προοπτική {2} {5} {7}
- Διλήμματα {2} {3}
- Ειδικοί ανάμεσά μας {2} {4}
- Έξι σκεπτόμενα καπέλα (Learning by six Thinking Hats)- De Bono {2} {3} {4}
- Επεξεργασία κειμένου με καθοδηγητικές ερωτήσεις {1} {2} {7}
- Επικαιροποίηση κειμένων {2} {7}

- Επιλογή και υπομνηματισμός αποφθεγμάτων {2} {7}
- Επίλυση προβλήματος {2} {4}
- Επιτόπια μελέτη ζητήματος {2} {4} {5} {7}
- Εργασία με πηλό {2}{5} {7}
- Ερωτήσεις προς ειδικούς {2} {3} {4}
- Εσωτερικός και εξωτερικός κύκλος {2} {3} {5}
- Εφημερίδα τοίχου {2} {5} {7}
- Ημερολόγιο {2} {5} {6}
- Ιδεοθύελλα (Brainstorming)/Συννεφόλεξο {1} {2} {7}
- Ιστοεξερεύνηση {2} {4}
- Ιστορία με εικόνες {2} {5} {7}
- Κάρτες {2} {5} {7}
- Κολλάζ{2} {5} {7}
- Κοιτάζω/ ακούω - βρίσκω 10 λέξεις - επαναλαμβάνω (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού) {2} {5}
- Κουτί Εξερεύνησης {2} {3} {4} {5}
- Λέξεις – γρίφοι {2} {5} {7}
- Λέξεις, σκέψεις στη σειρά {2} {5} {7}
- Μαρκάρισμα και υπογράμμιση κειμένου {1} {2}
- Μάσκες, προσωπίδες, προσωπεία ή κούκλες {2} {5}
- Μελέτη περίπτωσης {2} {4}
- Μετασχηματισμός κειμένου {2} {7}
- Μετατροπή κειμένου σε τέχνη {2} {5} {6} {7}
- Ξεφυλλίζοντας τη Βίβλο {1} {2} {7}
- Ομαδικό γλυπτό {2} {5} {7}

- Οπτικοποίηση {1} {2} {5} {7}
- Παγωμένη εικόνα/ Δυναμικές εικόνες {2} {5} {7}
- Παιχνίδι ρόλων {2} {3}{5}
- Πέντε π και ένα γ {2} {4}
- Πίνακας αλληλεπίδρασης {2} {5} {7}
- Πορτραίτο {2} {5}
- Πρότζεκτ {2} {4} {6} {7}
- Πρωτότυπες ερωτήσεις/ιδεοθύελλα ερωτήσεων (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού) {2} {3} {5}
- Ρόλος στον τοίχο {2} {3}{5}
- **Σκέψου, Γράψε, Συζήτησε, Μοιράσου (Think, Write, Pair, Share/ TWPS) {2} {3}**

Η παραλλαγή αυτή χρησιμοποιείται, όταν ο/η εκπαιδευτικός επιθυμεί -για λόγους αξιολόγησης της 1^{ης} φάσης «Σκέψου»- να καταγραφούν οι προσωπικές απόψεις που είχαν οι μαθητές-τριες πριν τον σχηματισμό ζευγαριών. Ο/Η εκπαιδευτικός ανακοινώνει το θέμα.

- Σκέψου: Κάθε μαθητής/τρια στοχάζεται μόνος-η το θέμα
- Γράψε: Καταγραφή των προσωπικών ιδεών
- Συζήτησε: Σε δυάδες οι μαθητές-τριες συζητούν τις ατομικές τους απόψεις και, αν χρειαστεί, τις αναθεωρούν και διαμορφώνουν μια βέλτιστη λύση, υιοθετώντας μια περιεκτική και εμπειριστατωμένη κοινή άποψη που εκφράζει τη δυάδα.
- Μοιράσου: Παρουσίαση των ιδεών από κάθε δυάδα σε όλη την τάξη. Συζήτηση στην ολομέλεια.

➤ **Σκέψου, Συζήτησε, Μοιράσου (Think, Pair, Share /TPS)_ {2} {3}**

Η τεχνική Σκέψου, Συζήτησε, Μοιράσου (TPS) είναι μια τεχνική συνεργατικής μάθησης που ακολουθεί τα παρακάτω στάδια:

- Ανακοίνωση θέματος/ερωτήματος από τον/την εκπαιδευτικό.
- Ατομικός στοχασμός γύρω από το υπό διερεύνηση θέμα/ερώτημα.
- Συζήτηση σε δυάδες. Αναθεώρηση ατομικών απόψεων και διαμόρφωση κοινών απόψεων που εκφράζουν τη δυάδα. Καταγραφή ιδεών.

- Συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης με εκπροσώπους από κάθε δυάδα.

Παραλλαγή αυτής της τεχνικής είναι το «Σκέψου, Συζήτησε ισότιμα, Μοιράσου (Think, Timed Pair, Share)». Ο/Η εκπαιδευτικός ορίζει συγκεκριμένο και ίσο χρόνο ανάπτυξης των απόψεων για όλα τα μέλη των ομάδων.

➤ **Σκέψου, Συζήτησε ανά 2 και ανά 4, Μοιράσου – (Think, Pair, Square, Share-TPSS) {2} {3} {4}**

Η τεχνική «Σκέψου, Συζήτησε ανά 2 και ανά 4, Μοιράσου» είναι μία παραλλαγή της τεχνικής Σκέψου, Συζήτησε, Μοιράσου. - Think, Pair, Share (TPS). Ενδείκνυται για την επίλυση προβλημάτων (problem solving). Τα προβλήματα είναι συνήθως πιο σύνθετα σε σχέση με τα απλά ανοικτά ερωτήματα και απαιτούν τη συνεργασία περισσότερων μελών. Μπορεί όμως να εφαρμοστεί και για συζήτηση ανοικτών ερωτημάτων. Στην παραλλαγή αυτή, μετά την εφαρμογή της φάσης «Συζήτησε με τον συμμαθητή σου - Pair» τα ζευγάρια ενώνονται ανά δύο και σχηματίζουν τετράδες. Στάδια:

1. Ανακοίνωση του ερωτήματος/προβλήματος από τον εκπαιδευτικό
2. Ατομικός στοχασμός (Σκέψου): Στοχασμός γύρω από το υπό διερεύνηση ερώτημα/πρόβλημα από κάθε μαθητή ατομικά
2. Συζήτηση ανά ζεύγος (Συζήτησε με τον συμμαθητή σου): Καθορισμός των ζευγαριών -Στοχασμός γύρω από το υπό διερεύνηση ερώτημα/πρόβλημα ανά ζεύγη -Αναθεώρηση ατομικών απόψεων και διαμόρφωση κοινών απόψεων που εκφράζουν το ζευγάρι -Καταγραφή ιδεών.
3. Συζήτηση ανά τετράδα (Συζήτησε με τους συμμαθητές σου): Σχηματισμός των τετράδων -Τα 2 ζεύγη συγκρίνουν τη λύση και τη μεθοδολογία στις οποίες κατέληξαν καθένα από αυτά στην προηγούμενη φάση 2. Στη συνέχεια διαμορφώνεται μία βέλτιστη λύση και μεθοδολογία είτε εάν είναι ανοικτό ερώτημα, υιοθετείται μια πιο περιεκτική και εμπειριστατωμένη άποψη.
4. Συνεισφορά ιδεών (Μοιράσου): Παρουσίαση των ιδεών από κάθε τετράδα σε όλη την τάξη και συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης.

➤ **Σταθμοί μάθησης/ Τροχιά μάθησης {2} {4} {5}**

Ο/Η εκπαιδευτικός δημιουργεί σταθμούς μάθησης με το διδακτικό υλικό προς επεξεργασία (κείμενα, άρθρα, εικόνες, βίντεο, τραγούδι, αντικείμενα κ.α). Κάθε σταθμός επεξεργάζεται άλλο θέμα, το οποίο φυσικά συνδέεται με τα υπόλοιπα. Οι μαθητές και μαθήτριες, χωρίζονται σε ομάδες και περιηγούνται ανά δέκα λεπτά από σταθμό σε σταθμό, συμπληρώνοντας το φύλλο εργασίας τους, βάσει των όσων επεξεργάζονται σε κάθε σταθμό μάθησης. Ακολουθεί παρουσίαση των αποτελεσμάτων στην ολομέλεια και συζήτηση.

➤ **Σύγκριση κειμένων {1} {2} {7}**

- Σύγκριση κειμένου με έναν μετασχηματισμό του{1} {2} {7}
- Συζήτηση στρογγυλής τραπέζης {2} {3} {6}
- Συλλογικός ρόλος {2} {4} {5}
- Συνδέω/ προεκτείνω/ πρωτοτυπώ (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού) {2} {3} {5}

-
- Συνέδριο {2}{4} {6}
 - Συνέντευξη {2} {3} {4} {5}
 - Συνεργατική Συναρμολόγηση (Jigsaw) {2} {4}

Στην τεχνική αυτή, κάθε μαθητής/μαθήτρια είναι μέλος σε δύο ομάδες: στην αρχική ομάδα και στην ομάδα εμπειρογνώμων (experts). Η προς διερεύνηση έννοια διαιρείται σε τόσες υποενότητες, όσες και τα μέλη της αρχικής ομάδας, όπως τα κομμάτια ενός παζλ. Σε κάθε μαθητή/μαθήτρια της αρχικής ομάδας ανατίθεται μία διαφορετική υποενότητα. Στη συνέχεια οι μαθητές/μαθήτριες μετακινούνται στις ομάδες εμπειρογνώμων στους οποίους έχει ανατεθεί η ίδια θεματική. Μελετούν τις πηγές, διερευνούν και συγκεντρώνουν πληροφορίες/σκέψεις/υλικό και γίνονται "ειδικοί" στη συγκεκριμένη υποενότητα. Επιστρέφουν στην αρχική ομάδα και κοινοποιούν στα υπόλοιπα μέλη τις πληροφορίες που συνέλεξαν. Χαρακτηριστικό αυτής της τεχνικής είναι η αλληλεξάρτηση των ομάδων.

- Tableau vivant {2} {5}
- “Τι σε κάνει να το λες αυτό;” (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού) {2} {5}
- Φτιάξε μια πρωτότυπη ιστορία/ ή αλληγορία (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού) {2} {5} {7}
- Φτιάχνω ιστορίες με την εικόνα: Αρχή-Μέση -Τέλος (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού) {2} {5} {7}
- Χάρτης εννοιών (Εννοιολογικός χάρτης) {1} {2} {7}
- Χάρτης στον τοίχο {2} {5}
- Χιονοστιβάδα {2} {3} {4} {6}

Οι μαθητές-τριες ατομικά στην αρχή σχολιάζουν γραπτά ένα ζήτημα για 3-4 λεπτά. Στη συνέχεια εργάζονται σε δυάδες και συγκρίνουν τα σχόλιά τους εντοπίζοντας κοινά σημεία και διαφορές προχωρώντας σε αλληλοσυμπλήρωση. Αφού γίνει καταγραφή στη δυάδα, συνεργάζονται με ένα άλλο ζευγάρι στο ίδιο θέμα.

Οι απόψεις των ομάδων παρουσιάζονται στην ολομέλεια όπου γίνεται σύνθεση και εξάγονται συμπεράσματα.

3) Τεχνικές διαλόγου

➤ Ανακριτική καρέκλα ή καρέκλα των αποκαλύψεων {5} {2} {3}

Ορίζεται ένα πρόσωπο σχετικό με την έννοια, το γεγονός που μελετάται. Οι μαθητές-τριες προετοιμάζουν ερωτήσεις που θέλουν να του απευθύνουν. Οι ερωτώντες μπορούν επίσης να μπουν σε ρόλο (π.χ. οι συγχωριανοί). Ένας μαθητής/Μια μαθήτρια κάθεται σε μία καρέκλα υποδυόμενος-η έναν ρόλο και δέχεται ερωτήσεις σε πρώτο πρόσωπο από τους άλλους μαθητές/τις άλλες μαθήτριες σχετικά με τα γεγονότα, τις πράξεις, τα κίνητρα, τις αντιλήψεις, τα συναισθήματα, τις αξίες του κ.ά. Οι ερωτήσεις μπορεί να αναφέρονται και σε γεγονότα που δεν υπάρχουν στο κείμενο, αλλά βοηθούν ώστε ο/η ανακρινόμενος-η να αναπτύξει το χαρακτήρα που φτιάχνει. Προφανώς ο ερωτώμενος πρέπει να τις δέχεται και να απαντά «σε ρόλο». Η τεχνική διευκολύνει τους μαθητές να εμβαθύνουν στη διερεύνηση της ανθρώπινης συμπεριφοράς.

➤ Ανάλογη σκέψη {7} {3} {5}

➤ Ανίχνευση σκέψης {5} {2} {3}

➤ Αντιλαμβάνομαι/γνωρίζω/ φροντίζω (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού) {5} {2} {3}

➤ Αντιλογίες {3}{2}

Οι αντιλογίες με τη μορφή του λόγου – αντιλόγου συμβάλλουν στην όξυνση των διανοητικών ικανοτήτων των μαθητών/τριών, τον εμπλουτισμό των γνώσεών τους, αλλά και στην απόκτηση ευχέρειας και ετοιμότητας στον προφορικό λόγο. Οι μαθητές-τριες θα δοκιμάσουν τις δυνάμεις τους στην αντιπαράθεση απόψεων, στην ανεύρεση επιχειρηματολογίας, θα συνειδητοποιήσουν ότι η διαφωνία και η διαφορετική άποψη εκφράζονται με σεβασμό προς τον συνομιλητή. Δημιουργούνται δύο ομάδες, η ομάδα του λόγου που υποστηρίζει τη θέση και η ομάδα του αντιλόγου που υποστηρίζει την αντίθεση. Συντάσσουν τα επιχειρήματά τους, τα παρουσιάζουν και μπορούν να θέσουν ερωτήματα στην άλλη ομάδα. Συνοδεύονται από συμπεράσματα και συζήτηση στην τάξη.

➤ Βλέπω/ισχυρίζομαι/αναρωτιέμαι (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού) {2} {3} {5}

➤ Βρες τον τίτλο που ταιριάζει (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού) {2} {3} {5}

➤ Γέφυρες μάθησης μέσω διαδικτύου (Building E-Bridges Project) {2} {3} {6}

➤ Γνωρίζω/προβληματίζομαι/εξερευνώ (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού) {2} {3} {5}

Οι μαθητές-τριες επεξεργάζονται σταδιακά το αντικείμενο της Τέχνης σε τρία στάδια απαντώντας τις εξής ερωτήσεις: α) τι γνωρίζεις για αυτό; β) ποιος προβληματισμός δεν έχει απαντηθεί; γ) πώς θα ήθελες να εξερευνήσεις για να σου λυθεί ο προβληματισμός αυτός; Ο/Η εκπαιδευτικός καταγράφει όλες τις απαντήσεις δημιουργώντας τρεις στήλες.

- Δάσκαλος σε ρόλο {1} {3} {5}
- Δελτίο καιρού {3} {7}
- Διάδρομος συνείδησης {2} {3} {5}
- Διλήμματα {2} {3}

Τα ηθικά διλήμματα είναι καταστάσεις όπου υπάρχει ανάγκη επιλογής μεταξύ δύο αντίθετων προτάσεων, οι οποίες έχουν ανάλογα επώδυνα αποτελέσματα. Οι μαθητές/τριες πρέπει να συσχετίσουν τις απόψεις τους, να ακούσουν, να συνειδητοποιήσουν συνέπειες, να επιχειρηματολογήσουν για το τι θεωρούν σωστό και τι λάθος και να πάρουν μια κρίσιμη απόφαση, ακόμα και αν είναι οριακή ή χρειάζεται να καταπατηθούν κάποιοι κανόνες. Δημιουργούνται ομάδες και συζητάνε πάνω στο δίλλημα για να πάρουν μια απόφαση. Ο /η εκπαιδευτικός θέτει ερωτήματα που οδηγούν σε αναστοχασμό: Ποιοι επηρεάζονται; Παραβαίνετε νόμους ή κανόνες; Μπορείτε να μοιραστείτε την απόφαση σας με την οικογένεια ή τους φίλους σας; Η απόφαση αυτή αντιμετωπίζει το πρόβλημα ή το καλύπτει μόνο; Η απόφασή σας σέβεται τα δικαιώματα, τα πιστεύω και τις ελευθερίες των άλλων; Υπάρχουν συνέπειες, για ποιους-ες; Στη συνέχεια δίνεται χρόνος για συζήτηση στις ομάδες για επαναξιολόγηση. Ακολουθεί συζήτηση στην ολομέλεια.

- Έξι σκεπτόμενα καπέλα (Learning by six Thinking Hats)- De Bono {2} {3} {4}
- Ερωτήσεις προς ειδικούς {2} {3} {4}
- Εσωτερικός και εξωτερικός κύκλος {2} {3} {5}

Οι μαθητές/μαθήτριες σχηματίζουν δύο ομόκεντρους κύκλους και στέκονται αντικρουστά. Συζητούν - επιχειρηματολογούν για ένα λεπτό πάνω στο ζητούμενο θέμα ή ερώτημα και εναλλάσσονται προχωρώντας μία θέση δεξιά μόνο ο εξωτερικός κύκλος, προκειμένου να αντικρίσουν νέους συνεργάτες. Αυτή η μέθοδος μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη συλλογή διαφόρων πληροφοριών, τη δημιουργία νέων ιδεών και την επίλυση προβλημάτων.

- Θετικό – Αρνητικό {3} {5} {7}
- Κουτί Εξερεύνησης {2} {3} {4} {5}
- Ρόλος στον τοίχο {2} {3} {5}

Σε ένα μεγάλο χαρτί σχεδιάζεται το περίγραμμα μιας ανθρώπινης μορφής που αναπαριστά έναν ρόλο και αναρτάται στον τοίχο. Ο/Η εκπαιδευτικός καταγράφει έξω απ' το περίγραμμα διάφορα γνωρίσματα του

χαρακτήρα (όνομα, εξωτερικά χαρακτηριστικά, προσωπικά στοιχεία κ.λπ). Οι μαθητές-τριες καλούνται να γράψουν εντός του περιγράμματος σκέψεις ή συναισθήματα του ρόλου και εκτός του περιγράμματος σκέψεις και συναισθήματα δικά τους ή άλλων προσώπων για τον ρόλο

- Σιωπηρό ερέθισμα με κείμενο {1} {3}{7}
- Σκέψου, Γράψε, Συζήτησε, Μοιράσου (Think, Write, Pair, Share/TWPS) {2} {3}
- Συζήτηση ανοιχτής γυάλας {3} {7}
- Συνέντευξη {2} {3} {4} {5}

Οι μαθητές/τριες με αφορμή ένα θέμα που μελετούν προετοιμάζουν ερωτήσεις προκειμένου να τις απευθύνουν σε κάποιο πρόσωπο που σχετίζεται με την αναζήτησή τους. Τις επεξεργάζονται σε ομάδες και ορίζεται εκπρόσωπος που θα τις απευθύνει.

- Συνδέω/ προεκτείνω/ πρωτοτυπώ (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού) {2} {3} {5}

- Παίρνοντας απόσταση {3} {5}

Οι μαθητές-τριες, υποδυόμενοι κάποιον ρόλο, καλούνται να κρατήσουν κάποια απόσταση από τον πρωταγωνιστή μιας αφήγησης ή ιστορίας. Η απόσταση που κρατούν, δηλώνει τη συναισθηματική απόσταση που έχουν από το συγκεκριμένο πρόσωπο. Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτικός καλεί τους μαθητές/τις μαθήτριες να δηλώσουν ποιο είναι το κυρίαρχο συναίσθημα που συμβολίζει η απόσταση που πήραν. Οι μαθητές-τριες καλούνται να αναλογιστούν αν, με την πάροδο του χρόνου, θα μπορούσε να συμβεί κάποια αλλαγή στη συναισθηματική απόσταση μεταξύ των προσώπων και να τα τοποθετήσουν ανάλογα. Με αυτόν τον τρόπο μπορούν να συγκεκριμενοποιήσουν τις συναισθηματικές καταστάσεις των προσώπων και να αναλύσουν τις μεταξύ τους σχέσεις.

- Παιχνίδι ρόλων {2} {3}{5}
- Πρωτότυπες ερωτήσεις/ιδεοθύελλα ερωτήσεων (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού) {2} {3} {5}
- Σιωπηρό ερέθισμα με κείμενο {1} {3}{7}
- Σκέψου, Συζήτησε, Μοιράσου (Think, Pair, Share /TPS) {2} {3}
- Σκέψου, Συζήτησε ανά 2 και ανά 4, Μοιράσου (Think, Pair, Square, Share-TPSS) {2} {3}{4}

➤ **Συζήτηση στρογγυλής τραπέζης {2} {3} {6}**

Η στρογγυλή τράπεζα απαιτεί προετοιμασία και χρόνο. Γίνεται προσεκτική επιλογή θέματος έτσι, ώστε να ενδιαφέρει τα παιδιά, αλλά και να αξιοποιηθούν οι γνώσεις τους, αλλά και τα συναισθήματα, τα οράματά τους για το μέλλον κ.λπ. Καλό είναι να προτείνει ο/η εκπαιδευτικός βιβλία, άρθρα, ιστότοπους και να ενθαρρύνει τους μαθητές/τις μαθήτριες για προσωπική έρευνα. Ανακοινώνεται η ημερομηνία, προβλέποντας ικανό χρόνο για συνεργασία και προετοιμασία. Την ημέρα της πραγματοποίησης της δράσης αυτής εκπρόσωποι των ομάδων παρουσιάζουν τις απόψεις και τις ιδέες τους και ανακοινώνουν τα αποτελέσματα της έρευνάς τους. Ακολουθεί συζήτηση με τους υπόλοιπους μαθητές-τριες που λειτουργούν ως κοινό, έχοντας τη δυνατότητα να θέσουν ερωτήματα και να εκφράσουν απόψεις.

➤ **Χιονοστιβάδα {2} {3} {4} {6}**

4) Τεχνικές Επίλυσης προβλημάτων

➤ **Ειδικοί ανάμεσά μας {2} {4}**

Οργανώνονται μόνιμες ολιγομελείς ομάδες στην τάξη με εξειδίκευση σε κάποιον τομέα (π.χ. ιστορικά γεγονότα, γεωπολιτιστικά θέματα, μουσική, τέχνη, επιστημονικές απόψεις, επικαιρότητα κ.λπ.). Κατά τη διάρκεια της χρονιάς, όταν προκύπτει κάποιο ερώτημα, σχετικό με την αρμοδιότητα της ομάδας, τα μέλη αναλαμβάνουν να φέρουν στοιχεία και υλικό στο επόμενο μάθημα και να το γνωστοποιήσουν στην τάξη. Μπορεί να γίνει και ανάθεση, προκειμένου να οργανωθεί επόμενο μάθημα.

➤ **Εμπειρική εκπαίδευση {4} {5}**

Η Εμπειρική εκπαίδευση εστιάζει στην ατομική διαδικασία μάθησης μέσω της εμπειρίας και του προβληματισμού σχετικά με το τι κάνουμε. Κάθε μαθητής και μαθήτρια αποκτά γνώση μέσω προσωπικής εμπειρίας και όχι μέσω της περιγραφής άλλων, αλληλεπιδρά φυσικά με αντικείμενα και καταστάσεις στο «εδώ-και-τώρα». Η μάθηση γίνεται μια εμπειρία που κινείται πέρα από την τάξη και προσπαθεί να εμπλέξει άμεσα τον μαθητή/την μαθήτρια με τη γνώση. Ακολουθούν τα εξής ερωτήματα:

- Τι παρατήρησες;
- Γιατί συνέβη αυτό;
- Συμβαίνει αυτό στη ζωή;

- Γιατί συμβαίνει αυτό στη ζωή;
- Πώς μπορείς να το χρησιμοποιήσεις;

Αυτές οι ερωτήσεις επεξεργάζονται ατομικά και ομαδικά και σταδιακά οδηγούν την ομάδα σε έναν κριτικό προβληματισμό σχετικά με την εμπειρία τους και την κατανόηση του πώς μπορούν να εφαρμόσουν τη μάθηση στη ζωή τους.

➤ **Επίλυση προβλήματος {2} {4}**

Η βασική ιδέα αυτής της τεχνικής είναι ότι ένα πρόβλημα δεν θεωρείται λυμένο, όταν απλώς προσφέρεται η σωστή απάντηση «έτοιμη» στον/στην μαθητή-τρια αλλά θα πρέπει ο ίδιος-α να κατανοήσει τι πρέπει να κάνει, για ποιο λόγο αυτή η προσπάθεια έχει νόημα και εάν οι πράξεις του είναι κατάλληλες, ώστε να οδηγήσουν στη λύση του προβλήματος.

Περιγραφή

- Α. Ορισμός και παρουσίαση -αναπαράσταση του προβλήματος
- Β. Σχεδιασμός Στρατηγικής για την Επίλυση
- Γ. Οργάνωση Πληροφοριών
- Δ. Κατανομή πηγών πληροφόρησης και εύρεση λύσης-απάντησης
- Ε. Παρακολούθηση και έλεγχος

➤ **Έξι σκεπτόμενα καπέλα (Learning by six Thinking Hats)- De Bono {2} {3} {4}**

Η τεχνική των «Έξι Καπέλων Σκέψης» επινοήθηκε από τον Edward de Bono στις αρχές της δεκαετίας του 1980. Τα έξι καπέλα σκέψης αντιπροσωπεύουν έξι τρόπους σκέψης δίνοντας κατευθύνσεις στον τρόπο σκέψης χωρίς να την περιορίζουν σε στενά όρια. Η μέθοδος των Έξι Καπέλων δημιουργήθηκε για να παρουσιάσει τις διάφορες μεθόδους σκέψης που χρησιμοποιούν οι άνθρωποι σε περιπτώσεις επίλυσης προβλημάτων. Έτσι, κάθε καπέλο αντιπροσωπεύει έναν συνηθισμένο τρόπο σκέψης για να επιλυθούν προβλήματα. Ένα ζητούμενο μέσω αυτής της μεθόδου είναι να εντοπιστούν οι διαφορετικές μέθοδοι σκέψης που χρησιμοποιεί το κάθε άτομο και συνεπώς, να κατανοήσει και τη δική του προσέγγιση των πραγμάτων. Ο άλλος στόχος είναι να κατανοήσει το άτομο καλύτερα τις σκέψεις των άλλων και έτσι, πιθανόν να ενσωματώσει κάποιες στις δικές του. Υπάρχουν έξι διαφορετικά καπέλα σε διαφορετικά χρώματα και το καθένα συμβολίζει έναν συγκεκριμένο τρόπο σκέψης. Όταν ο/η μαθητής-τρια επιλέγει να «φορέσει» ένα από τα καπέλα, σημαίνει ότι επιλέγει τον συγκεκριμένο τρόπο σκέψης που αντιπροσωπεύει το καπέλο ενώ παράλληλα και οι υπόλοιποι συμμετέχοντες κάνουν την ίδια διαδικασία. Όποιο άτομο αλλάζει καπέλο, υιοθετεί και τον αντίστοιχο τρόπο σκέψης. Επιπλέον, κάθε συμμετέχων/ουσα πρέπει να φορέσει και τα έξι καπέλα και να αρχίσει να συλλογίζεται.

Βήματα

Βήμα 1°: Παρουσίαση του προβλήματος/θέματος στα μέλη της ομάδας και του τρόπου επεξεργασίας με τη συγκεκριμένη τεχνική από έξι διαφορετικές σκοπιές.

Βήμα 2°

Τα μέλη της ομάδας επιλέγουν συνειδητά με ποιο καπέλο θα ξεκινήσει η διαδικασία και επικεντρώνει την συζήτηση πάνω σε μία συγκεκριμένη προσέγγιση.

Βήμα 3ο: Μετά την ανάπτυξη των λύσεων, οι συμμετέχοντες εξετάζουν τις συγκεκριμένες λύσεις και επιλέγουν μία και παρουσιάζουν στην ολομέλεια.

Βήμα 4°: Αφού τελειώσουν με την παρουσίαση των αποτελεσμάτων είναι σημαντικό να «βγουν» από το ρόλο τους και να επιλέξουν ατομικά πλέον και αιτιολογημένα το καπέλο (οπτική) που τους αντιπροσωπεύει περισσότερο (Χρόνος για επιστροφή στην πραγματικότητα)

➤ **Επιτόπια μελέτη ζητήματος {2} {4} {5} {7}**

➤ **Ερωτήσεις προς ειδικούς {2} {3} {4}**

Προετοιμασία ερωτημάτων σχετικών με μια έννοια, ένα πρόβλημα ή μια δράση που απασχόλησε τους μαθητές/τριες. Επισκέπτονται έναν/μία ειδικό - αρμόδιο-α ή τον/την καλούν μέσω τηλεδιάσκεψης, είτε διαζώσης στην τάξη.

➤ **Ιστοεξερεύνηση {2} {4}**

Συγκεκριμένη έρευνα μέσω της χρήσης του διαδικτύου και πλοήγησης σε διαδικτυακούς ιστοτόπους, σχετικά με το προς επεξεργασία θέμα. Μπορεί να χρησιμοποιείται παράλληλα φύλλο εργασίας, στις ερωτήσεις του οποίου, οι μαθητές και μαθήτριες να απαντούν βάσει των δεδομένων που συλλέγουν, αξιολογούν και παρουσιάζουν στην ολομέλεια της τάξης.

➤ **Κουτί Εξερεύνησης {2} {3} {4} {5}**

➤ **Μελέτη περίπτωσης {2} {4}**

Τα στάδια που ακολουθούνται στη “μελέτη περίπτωσης” είναι τα ακόλουθα:

Ο/Η εκπαιδευτικός ορίζει ένα θέμα που να σχετίζεται με τις γνώσεις και τις εμπειρίες των παιδιών και να προκαλεί το ενδιαφέρον τους. Παρουσιάζει την προς μελέτη περίπτωση, καθώς και το πλαίσιο μέσα στο οποίο εντάσσεται (ιστορικό γεγονός, προσωπικότητα, έργο κ.λπ.). Θέτει τα βασικά ερωτήματα: για ποιο σκοπό μελετάται η συγκεκριμένη περίπτωση, ποια αποτελέσματα αναμένονται, πώς θα πραγματοποιηθεί η έρευνα. Δεν επηρεάζει τους εκπαιδευόμενους εκθέτοντας προσωπικές απόψεις. Ορίζεται το διάστημα της έρευνας. Οι μαθητές/τριες εργάζονται σε ομαδοσυνεργασία και καταλήγουν σε συμπεράσματα τα οποία θα παρουσιάσουν στην ολομέλεια, αναφερόμενοι και στην πορεία που ακολούθησαν, τις δυσκολίες που συνάντησαν. Γίνεται συζήτηση και σύνθεση όλων των αποτελεσμάτων.

➤ **Πέντε π και ένα γ {2} {4}**

Δίνεται ένα συμβάν (ιστορικό γεγονός, προσωπική μαρτυρία, άρθρο κ.λπ.). Οι μαθητές-τριες καλούνται σε ομαδοσυνεργασία να το διερευνήσουν και να το κατανοήσουν μέσα από μια σειρά ερωτήματα:

- Ποιο; : Ποιο είναι το πρόβλημα;
- Πού; : Πού συμβαίνει;
- Πότε; : Πότε συνέβη;
- Γιατί; : Γιατί συμβαίνει;
- Ποιος; : Ποιος εμπλέκεται στο πρόβλημα;
- Πώς; : Πώς μπορεί να ξεπεραστεί;

Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να απαντήσει σε ένα ερώτημα ή τα μέλη της ομάδας κατανέμουν τα ερωτήματα εσωτερικά και εργάζονται με σκοπό να πληροφορήσουν τα μέλη της ομάδας τους για τα ευρήματά τους. Στην ολομέλεια παρουσιάζονται οι απαντήσεις και ακολουθεί συζήτηση.

➤ **Πρότζεκτ {2} {4} {6} {7}**

➤ **Σκέψου, Συζήτησε ανά 2 και ανά 4, Μοιράσου (Think, Pair, Square, Share-TPSS) {2} {3}{4}**

➤ **Συλλογικός ρόλος {2} {4} {5}**

➤ **Συνέδριο {2}{4} {6}**

➤ **Συνέντευξη {2} {3} {4} {5}**

➤ **Συνεργατική Συναρμολόγηση (Jigsaw) {2} {4}**

➤ **Σταθμοί μάθησης/Τροχιά μάθησης {2} {4} {5}**

➤ **Χιονοστιβάδα {2} {3} {4} {6}**

5) Τεχνικές Παιχνιδιού/Δράσης

➤ **Αινίγματα (κουίζ) {7} {1} {5}**

- **Ανακριτική καρτέκλα ή καρτέκλα των αποκαλύψεων** {2} {3}{5}
- **Ανάλογη σκέψη** {7} {3} {5}
- **Ανίχνευση σκέψης** {5} {2} {3}

Οι μαθητές-τριες αναπαριστούν μια σκηνή. Στη διάρκεια της αναπαράστασης, ο/η εκπαιδευτικός παγώνει τη δράση και καλεί τους/τις μαθητές-τριες να εκφράσουν σε πρώτο πρόσωπο τις σκέψεις που ενδέχεται να κάνουν εκείνη τη στιγμή (π.χ. φοβάμαι...). Οι εσωτερικές σκέψεις του χαρακτήρα αναδύονται μέσα από το άτομο που υποδύεται τον συγκεκριμένο ρόλο ή από τους άλλους-ες συμμετέχοντες-ουσες. Με αυτόν τον τρόπο, αποκαλύπτονται βαθύτερες επιθυμίες και κίνητρα, όπως και αντιφάσεις. Οι μαθητές-τριες μπορούν να αναλύουν ρόλους και καταστάσεις και να διερευνούν σε βάθος τα νοήματα που εμπεριέχει η δράση

- **Αντιλαμβάνομαι/γνωρίζω/ φροντίζω (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού)** {5} {2} {3}

Αυτή η τεχνική χρησιμοποιείται για την ανακάλυψη συναισθημάτων ή οπτικών προσώπων, χαρακτήρων, ρόλων. Ακολουθείται επεξεργασία μέσω τριών ερωτημάτων/σταδίων. α) Πώς μπορεί να νιώθει/αντιλαμβάνεται την κατάσταση; β) τι μπορεί να γνωρίζει ή πιστεύει; γ) Για τι μπορεί να νοιάζεται και τι πιστεύεις ότι φρόντιζε;

- **Αφήγηση ιστοριών** {1} {5}
- **Βρίσκω τα κομμάτια** {2}{5}

Ένα κείμενο ή εικόνα κόβεται σε μικρά κομμάτια. Οι μαθητές-τριες επανασυναρμολογούν τα κομμάτια.

- **Βλέπω/ισχυρίζομαι/αναρωτιέμαι (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού)** {2} {3} {5}

Οι μαθητές-τριες επεξεργάζονται σταδιακά το αντικείμενο της Τέχνης σε τρία στάδια απαντώντας τις εξής ερωτήσεις: α) “τι βλέπω;” β) “τι νομίζω;” γ) “τι αναρωτιέμαι;”. Ο/Η εκπαιδευτικός καταγράφει όλες τις απαντήσεις δημιουργώντας τρεις στήλες, αντίστοιχες των τριών ερωτημάτων. Έτσι σταδιακά οι μαθητές/τριες εισέρχονται σε βαθύτερες πτυχές του έργου και ανακαλύπτουν τις ερμηνείες του, οι οποίες μέσω απλής παρατήρησης δεν θα εντοπιζόνταν. Η Τεχνική αυτή μπορεί να πραγματοποιηθεί και σε ομαδοσυνεργασία.

- **Βρες τον τίτλο που ταιριάζει (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού)** {2} {3} {5}

Οι μαθητές-τριες βρίσκουν έναν τίτλο για να ονομάσουν το έργο και τον ανακοινώνουν στην ολομέλεια.

- **Graffiti** {2}{5} {7}

Με χρώματα-σπρέυ και μαρκαδόρους, σε ομαδοσυνεργασία πάνω σε κοντραπλακέ επιφάνειες στερεωμένες στους τοίχους της τάξης ή σε μεγάλων διαστάσεων χαρτιά ή χαρτόνια αποτυπώνονται κείμενα, εικόνες, φωτογραφίες, χρώματα, συνθήματα, μηνύματα για ποικίλα θέματα.

- **Γνωρίζω/προβληματίζομαι/εξερευνώ (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού)** {2} {3} {5}

➤ **Δάσκαλος σε ρόλο {1} {3} {5}**

Ο/Η εκπαιδευτικός αυτοσχεδιάζει υποδουόμενος-η κάποιο επιλεγμένο πρόσωπο ώστε να έχει την δυνατότητα να προωθή τη δράση, να αφηγηθεί, να θέτει τα ερωτήματα που πρέπει και να κατευθύνει την ομάδα.

➤ **Διάδρομος συνείδησης {2} {3} {5}**

Ένας μαθητής-μια μαθήτρια αναλαμβάνει να μπει σε ρόλο κάποιου/κάποιας που βρίσκεται σε δίλημμα (σχετικού με την έννοια που μελετάται). Οι μαθητές-τριες σχηματίζουν δύο σειρές που αντικρίζει η μία την άλλη, αφήνοντας αρκετό χώρο μεταξύ τους, ώστε να μπορεί να διασχίζει τον διάδρομο ο χαρακτήρας που βρίσκεται σε δίλημμα. Καθώς ο χαρακτήρας αυτός περπατάει αργά μέσα στο «διάδρομο», οι άλλοι-ες του λένε α) φράσεις που νομίζουν ότι ο χαρακτήρας αυτός έχει στο μυαλό του ή β) σκέψεις που αυτοί (ως ρόλοι) έχουν για το χαρακτήρα που περνάει από μπροστά τους. Ο χαρακτήρας περιγράφει τις σκέψεις και τα συναισθήματά του μετά από αυτή τη διαδικασία.

➤ **Διήγηση κειμένου από άλλη προοπτική {2} {5} {7}**

Μονόλογος ή διάλογος προσώπων της αφήγησης/ιστορίας (προσθέτοντας και σκηνές ή στοιχεία που δεν είναι φανερά στην αρχική αφήγηση κ.λπ.)τριών ερωτημάτων. Λειτουργεί σαν τεχνική εμβάθυνσης στην ανάλυση του έργου.

➤ **Εμπειρική εκπαίδευση {4} {5}**

➤ **Επιτόπια μελέτη ζητήματος {2} {4} {5} {7}**

Εκπαιδευτική επίσκεψη σε θρησκευτικά κτήρια και οργανισμούς, γηροκομεία, ιδρύματα, μουσεία, εκθέσεις τέχνης, δομές φιλοξενίας προσφύγων, νοσοκομεία κ.λπ. Η δράση μπορεί να στοχεύει στην επικοινωνία, παρατήρηση και συγκέντρωση πληροφοριών ή/και να αποτελεί οργανωμένο αποτέλεσμα - δράση μιας διδακτικής ενότητας. Μετά την επίσκεψη πραγματοποιείται ανατροφοδότηση και αξιοποίηση των εμπειριών.

➤ **Εργασία με πηλό {2}{5}{7}**

Κατασκευή με πηλό προσώπων, αντικειμένων, συμβόλων κ.λπ.

➤ **Εσωτερικός και εξωτερικός κύκλος {2} {3} {5}**

➤ **Εφημερίδα τοίχου {2} {5} {7}**

Σε μεγάλο χαρτόνι ή χαρτί μέτρου αποτυπώνονται σε μορφή και ύφος εφημερίδας περιγραφές γεγονότων, σχολιασμοί, γύρω από ένα κεντρικό θέμα (ιστορικό γεγονός, προσωπικότητα κ.λπ.). Πλαισιώνεται με υπέρτιτλους και φωτογραφίες/εικόνες. Η ίδια δραστηριότητα μπορεί να γίνει και με μορφή ειδησεογραφικής ιστοσελίδας ηλεκτρονικά.

➤ **Ημερολόγιο {2} {5} {6}**

Δημιουργείται ομαδικά και εμπλουτίζεται κατά τη διάρκεια όλης της χρονιάς. Μπορεί να περιλαμβάνει θρησκευτικές γιορτές, ονομαστικές γιορτές μαθητών-τριών, ημέρες μνήμης, παγκόσμιες ημέρες κ.λπ. να συνοδεύεται από βασικές πληροφορίες και φωτογραφίες.

➤ **Θετικό – Αρνητικό {3} {5} {7}**

➤ **Ιστορία με εικόνες {2} {5} {7}**

Οι μαθητές-τριες, ατομικά ή ομαδικά, συνθέτουν φωτογραφίες, σχέδια και ζωγραφιές προκειμένου να αφηγηθούν μια ιστορία που σχετίζεται με τη διδακτική ενότητα. Μπορεί να αφορά τον πρωταγωνιστή μιας ιστορίας ή κάποιο τρίτο, φανταστικό πρόσωπο-παρατηρητή. Ακολουθεί παρουσίαση και συζήτηση.

➤ **Κάρτες {2} {5} {7}**

Αγιογραφικά χωρία, αποφθέγματα Αγίων/θρησκευτικών μορφών και ευχές γράφονται σε χαρτόνι και στολίζονται καλλιτεχνικά. Μπορούν να σταλούν σε συγκεκριμένο αποδέκτη που σχετίζεται με τη διδακτική ενότητα (π.χ. τρόφιμοι ενός ιδρύματος, ασθενείς, μια ιεραποστολική ή θρησκευτική κοινότητα κ.λπ.).

➤ **Κοιτάζω/βρίσκω 10 λέξεις/επαναλαμβάνω (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού) {2} {5}**

Οι μαθητές-τριες παρατηρούν για δύο λεπτά το αντικείμενο προς επεξεργασία ή ακούν ένα μουσικό κομμάτι, εν συνεχεία καταγράφουν δέκα λέξεις σχετικές με την παρατήρηση αυτή. Η διαδικασία επαναλαμβάνεται για άλλα δυο λεπτά και με την προσθήκη νέων δέκα λέξεων. Εναλλακτικά μπορεί να μειωθεί ο αριθμός των λέξεων σε πέντε στην πρώτη παρατήρηση και πέντε στη δεύτερη.

➤ **Κολλάζ {2}{5}{7}**

Οι μαθητές-τριες εργάζονται ατομικά ή ομαδικά και συνθέτουν σε επιφάνεια ποικίλα στοιχεία (χρώματα, φωτογραφίες, χρωματιστά χαρτιά, φύλλα κ.λπ.) εκφράζοντας διαθέσεις, αισθήματα, σκέψεις πάνω σε θέματα που σχετίζονται με το μάθημα. Οι μαθητές και οι μαθήτριες δημιουργούν το κολλάζ με αποκόμματα είτε περιοδικών/ εφημερίδων ή χρωματιστών χαρτονιών και χαρτιών. Ακολουθεί παρουσίαση και ερμηνεία των έργων. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως αξιολόγηση.

➤ **Κουτί Εξερεύνησης {2} {3} {4} {5}**

Ο/Η Εκπαιδευτικός τοποθετεί σε ένα κουτί μερικά αντικείμενα (π.χ. φωτογραφία, σελίδα ημερολογίου, απόκομμα εφημερίδας, πορτοφόλι κ.ά.) τα οποία δίνουν μερικά στοιχεία για τη ζωή ενός προσώπου. Σκοπός είναι να ανακαλύψουν ποιος-α είναι ο/η κάτοχος αυτών των αντικειμένων και τι του/της έχει συμβεί. Οι μαθητές-τριες χωρίζονται σε ομάδες και κάθε ομάδα αναλαμβάνει να περιεργαστεί ένα από τα αντικείμενα και τα παρουσιάσει στις υπόλοιπες μαζί με τα στοιχεία που σκιαγραφούν τον κάτοχό τους (π.χ. του αρέσει η μουσική, ασχολείται με την πολιτική, έχει μια μητέρα με αυτό το όνομα, μπορεί να έζησε τότε κ.λπ.).

Προσπαθούν να καταλάβουν τι μπορεί να έχει συμβεί. Η παρουσίαση μπορεί να συνδυαστεί και με την τεχνική “παγωμένες εικόνες”.

➤ **Λέξεις – γρίφοι {2} {5} {7}**

Το κείμενο κόβεται σε λέξεις ή φράσεις, τα κομμάτια ανακατεύονται. Αυτά μοιράζονται και ανασυναρμολογούνται στο αρχικό κείμενο.

➤ **Λέξεις, σκέψεις στη σειρά {2} {5} {7}**

Οι μαθητές-τριες διατυπώνουν σε ένα χαρτί τη γνώμη, τη σκέψη ή την ευχή τους για ένα θέμα. Τα χαρτιά στερεώνονται με μανταλάκια σε ένα κορδόνι/σχονί που έχει κρεμαστεί στην τάξη. Όλοι-ες μπορούν να τα διαβάσουν και να συζητήσουν.

➤ **Μάσκες, προσωπίδες, προσωπεία ή κούκλες {2} {5}**

Κατασκευή από ποικίλα υλικά. Χρησιμεύουν για παιχνίδι ρόλων και σκηνικές παρουσιάσεις (παράσταση κάποιας ιστορίας ή χαρακτήρων). Υπαινίσσονται ή εκφράζουν αισθήματα και καταστάσεις.

➤ **Μετατροπή κειμένου σε τέχνη {2} {5} {6} {7}**

Οι μαθητές-τριες αποδίδουν καλλιτεχνικά μια αφήγηση (βιβλική, ιστορική, αγιολογική κ.λπ.) και τη μετατρέπουν σε ζωγραφική, κολλάζ, μικρή ταινία, μουσική κ.λπ.

➤ **Ομαδικό γλυπτό {2} {5} {7}**

Οι μαθητές/τριες ατομικά ή σε ομάδες σχηματίζουν με τα σώματά τους ένα «γλυπτό» το οποίο αποτελεί μια εικονική αναπαράσταση, μη ρεαλιστική, του εξεταζόμενου θέματος. Η δράση μπορεί να γίνει στο τέλος της εργασίας σε μια ενότητα, καθώς δίνει τη δυνατότητα στους/τις μαθητές-τριες να αναστοχαστούν και να αποδώσουν με μια συγκεκριμένη μορφή ό,τι αποκόμισαν από αυτήν.

➤ **Οπτικοποίηση {1} {2} {5} {7}**

➤ **Παίρνοντας απόσταση {3} {5}**

➤ **Παγωμένη εικόνα/Δυναμικές εικόνες {2} {5} {7}**

Ομάδα μαθητών/τριών, χρησιμοποιώντας τα σώματά τους, δημιουργούν μια εικόνα που αποκρυσταλλώνει μια στιγμή της δράσης ή της ζωής ενός προσώπου, ένα θέμα, μια ιδέα, συναισθήματα ή σκέψεις της ομάδας και μπορεί να συνδυαστεί με μουσική. Αφετηρία ή ερέθισμα μπορεί να έχουν μια φωτογραφία, έναν στίχο, μία ανάμνηση, ένα γεγονός, ένα συναίσθημα, μια άποψη κ.ά. Η τεχνική δίνει τη δυνατότητα στους/τις μαθητές/τριες που δημιουργούν την εικόνα να εστιάσουν στο σημαντικό, ενώ οι υπόλοιποι/ες μαθητές/τριες ασκούνται στην ερμηνεία της.

Μπορεί να συνεχιστεί με τη συμμετοχή των υπόλοιπων παιδιών, που μέχρι τότε ήταν παρατηρητές: ένας/μία μπαίνει στον χώρο και παίρνει μια στάση. Μετά μπαίνει και κάποιος-α άλλος-η για να συμπληρώνει την εικόνα, παίρνοντας μια στάση κοντά ή μακριά. Κατόπιν, ένας άλλος/μία άλλη συμπληρώνει την εικόνα κ.λπ. Τα παραπάνω γίνονται χωρίς κανείς/καμιά να σχολιάζει, να υποδεικνύει ή να εξηγεί τις προθέσεις του/της. Η υπόλοιπη ομάδα συζητά τη σύνθεση που προέκυψε, π.χ. ποιοι είναι, πού είναι, τι σχέση έχουν, τι έχει συμβεί λίγο πριν, τι θα συμβεί μετά κλπ. Με αυτήν την τεχνική μπορεί επίσης να φτιαχτεί μια σειρά από διαδοχικές εικόνες που να διηγούνται μια ιστορία ή μια κατάσταση που θα εισηγηθεί ο/η εκπαιδευτικός. Επίσης μπορεί να συνδυαστεί με την τεχνική “ανίχνευση σκέψης” και στη συνέχεια, αν κρίνεται κατάλληλο, μπορεί τα μέλη της εικόνας να ζωντανέψουν και να «παιξουν» τη συνέχεια της ιστορίας που εισηγήθηκαν οι παρατηρητές. Η άσκηση αυτή μπορεί να επεκταθεί ώστε όλα τα μέλη της ομάδας να πάρουν τελικά μέρος στη σύνθεση, φτιάχνοντας πιθανώς μια ιστορία.

➤ **Παιχνίδι ρόλων {2} {3} {5}**

Η σχεδίαση και η εκτέλεση της δραστηριότητας καθοδηγούνται από τον/την εκπαιδευτικό και ο/η μαθητής-τρια εκτελεί τη δραστηριότητα με στόχο συγκεκριμένα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα. Υπάρχουν δύο τρόποι εφαρμογής των παιχνιδιών ρόλων: Είτε ο/η εκπαιδευτικός δίνει στους/τις μαθητές-τριες ρόλους με την περιγραφή των βασικών χαρακτηριστικών τους είτε δίνει μόνο τους τίτλους των ρόλων και η αναζήτηση των χαρακτηριστικών γίνεται από τους/τις μαθητές-τριες. Οι μαθητές-τριες μπαίνουν στους ρόλους που τους/τις ανατίθενται και υποθέτουν ανάλογες κινήσεις και συμπεριφορές. Σκοπός είναι να ανιχνεύουν τις σχέσεις και τις συμπεριφορές που προκύπτουν από τους ρόλους τους.

➤ **Πίνακας αλληλεπίδρασης {2} {5} {7}**

Με αφορμή ένα κοινωνικό ή επίκαιρο θέμα που επεξεργάζεται στην τάξη οι μαθητές-τριες αποτυπώνουν προβληματισμούς και συνθέτουν μαζί με πληροφορίες, φωτογραφίες, ζωγραφίες και κείμενα έναν πίνακα-ταμπλό που τον τοποθετούν σε δημόσιο σημείο του σχολείου. Η σχολική κοινότητα καλείται να προσθέσει προβληματισμούς και να καταθέσει απόψεις και γνώμες σε αυτοκόλλητα χαρτιά.

➤ **Πορτραίτο {2} {5}**

Σκοπός της δραστηριότητας είναι να φανταστούν τον κόσμο ενός προσώπου/ρόλου και να αλληλεπιδράσουν με αυτόν. Μπορεί να δοθεί έτοιμο ή να το ζωγραφίσουν τα παιδιά (δεν αξιολογείται η εικαστική του αξία). Εάν δοθεί ένα πορτραίτο δεν δίνονται λεπτομέρειες, αλλά καταγράφουν τα παιδιά σε ομάδες ερωτήσεις. Στον πίνακα καταγράφονται οι πληροφορίες που προκύπτουν. Εάν δεν δοθεί πορτραίτο, ζητείται από τους μαθητές/τριες να κλείσουν τα μάτια και να σχηματίσουν στη φαντασία τους το πρόσωπο μετά από μια μικρή εισαγωγική ιστορία (π.χ. Βρίσκεστε στην αρχαία Αθήνα, στον Άρειο Πάγο, μια όμορφη μέρα. Ακούτε έναν άγνωστο να μιλά σε κάποιους ανθρώπους που συγκεντρώθηκαν γύρω του κ.λπ.) και καθοδηγητικές ερωτήσεις του/της εκπαιδευτικού που απευθύνει σταδιακά και με παύσεις σιωπής (π.χ. Τι ηλικία έχει;, Τι φορά; Τι ύφος έχει; Τι αισθάνεται; κ.λπ.). Δίνεται λίγος χρόνος να φανταστούν και στη συνέχεια παρακινούνται να

ζωγραφίσουν το πορτραίτο αυτού του ανθρώπου. Σε ομάδες παρουσιάζονται τα έργα και αποφασίζουν ποιο θα χρησιμοποιήσουν με κριτήριο το ποιος ήταν αυτός ο άνθρωπος και ποιο το έργο του. Στη συνέχεια κάθε ομάδα συζητά και αποφασίζει να γράψει σε πρώτο πρόσωπο τι θα έλεγε το εικονιζόμενο πρόσωπο για τον εαυτό του τη συγκεκριμένη μέρα της ιστορίας. Στην ολομέλεια ένα μέλος από κάθε ομάδα λέει φωναχτά αυτό που κατέγραψε η ομάδα. Στην επόμενη φάση σχεδιάζεται ένα νέο πορτραίτο ενός ανθρώπου που σχετίζεται με την ιστορία ή που ήταν θεατής της ιστορίας. Καταγράφουν δίπλα σε αυτό τα στοιχεία της ταυτότητάς του (όνομα, ηλικία και πώς σχετίζεται το πρώτο πορτραίτο). Τέλος τα δύο πορτραίτα αναρτώνται δίπλα δίπλα και γίνονται ερωτήσεις: Τι θα έλεγε ο Α στο Β, τι θα σκεφτόταν ο Β, αν ήσασταν στη θέση του Β τι θα κάνατε κ.λπ.

➤ **Πρωτότυπες ερωτήσεις /ιδεοθύελλα ερωτήσεων (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού) {2} {3} {5}**

Οι μαθητές και μαθήτριες σκέφτονται και καταγράφουν πρωτότυπες ερωτήσεις σχετικές με το αντικείμενο της Τέχνης. Καταγράφονται όλες με τη μορφή ιδεοθύελλας.

➤ **Ρόλος στον τοίχο {2} {3}{5}**

➤ **Σταθμοί μάθησης/Τροχιά μάθησης {2} {4} {5}**

➤ **Συλλογικός ρόλος {2} {4} {5}**

Δημιουργούνται ολιγομελείς ομάδες και τους ζητείται να σκεφτούν μια ιστορία με βάση το θέμα/τους στόχους του μαθήματος. Το κάθε μέλος μπορεί να αυτοσχεδιάσει, να υποδυθεί έναν ρόλο. Δημιουργούν όλα τα μέλη μαζί μια σκηνή την οποία δραματοποιούν στην ολομέλεια χρησιμοποιώντας κίνηση και λόγο. Ακολουθεί συζήτηση για πιθανές λύσεις, συμφωνούν σε ένα κοινό σενάριο και επιχειρούν να το δραματοποιήσουν εκ νέου (ή σύμφωνα με τις αρχές του θεάτρου Φόρουμ ένα μέλος από το κοινό αναλαμβάνει να παίξει έναν ρόλο σύμφωνα με τη δική του/της οπτική). Η τεχνική διευκολύνει τους μαθητές/τις μαθήτριες να ανακαλύψουν τις πολλές διαστάσεις ενός χαρακτήρα και τη συνθετότητα της συμπεριφοράς.

➤ **Συνδέω/ προεκτείνω/ πρωτοτυπώ (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού) {2} {3} {5}**

Οι μαθητές-τριες επεξεργάζονται το αντικείμενο της Τέχνης σταδιακά. α) “Με ποιον τρόπο συνδέονται οι πληροφορίες που παρουσιάζονται με ό,τι ήδη γνωρίζεις;” β) “Με ποιο τρόπο μπορείς να προεκτείνεις αυτή την ιδέα;”, γ) “Σκέψου μια πρωτότυπη σύνδεση”. Σε τρεις στήλες καταγράφονται όλες οι απαντήσεις. Ακολουθεί συζήτηση και επεξεργασία από την ολομέλεια της τάξης.

➤ **Συνέντευξη {2} {3} {4} {5}**

➤ **Tableau vivant {2} {5}**

Tableau vivant (πληθυντικός: tableaux vivants) σημαίνει «ζωντανή εικόνα» και περιγράφει μια ομάδα από ηθοποιούς με κατάλληλα κοστούμια, που στέκονται προσεκτικά και με θεατρικότητα. Καθ' όλη τη διάρκεια της προβολής, οι άνθρωποι φαίνεται να μην μιλούν ή να κινούνται. Η τεχνική προτείνει τρόπους ώστε οι μαθητές-τριές μας να μάθουν να παρατηρούν προσεκτικά και να αναλύουν ένα έργο τέχνης. Βασίζεται στην

πρακτική μαθαίνω να κοιτάζω που αναπτύχθηκε από το Hood Museum of Art. Η συγκεκριμένη προσέγγιση εισάγει τους μαθητές σε στάδια μέσω των οποίων οι μαθητές θα εμπλακούν στην εξερεύνηση μιας καλλιτεχνικής δουλειάς. Προσεκτική παρατήρηση, ανάλυση, έρευνα, ερμηνεία και κριτική. Σκοπός είναι είτε να προετοιμάσει τους μαθητές/τις μαθήτριες για μια επικείμενη επίσκεψη σε μια πινακοθήκη για να γνωρίσουν την τέχνη, είτε να χρησιμοποιηθεί ανεξάρτητα από μια τέτοια επίσκεψη για να διδάξει τους μαθητές/τις μαθήτριες μέσα από πίνακες ζωγραφικής τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να παρατηρούν προσεχτικά και να σκέφτονται κριτικά μέσω ενός πίνακα. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέθοδος σε διάφορες ηλικίες και επίπεδα μαθητών-τριών.

Υλικοτεχνική υποδομή

- 2-4 πίνακες ζωγραφικής οι οποίοι θα προβληθούν στους/τις μαθητές-τριες με έναν προβολέα
- Ένας προβολέας
- Πληροφορίες σχετικές με τους πίνακες
- Χώρος για τη δραματοποίηση
- Εναλλακτικά κοστούμια και σκηνικά

Βήματα

Βήμα 1:Στενή παρατήρηση. Δίνεται παράδειγμα ενός πίνακα από τα έργα που θα χρησιμοποιηθούν. Μοιράζονται οι χαρακτήρες στους/τις μαθητές-τριες ώστε να εξετάσουν προσεχτικά κάθε ένα από τους χαρακτήρες του πίνακα και να περιγράψουν τα στοιχεία (Ένδυση, στάση, έκφράσεις του προσώπου, τι κρατάει ή μεταφέρει το πρόσωπο, τι περιβάλλει το πρόσωπο αυτό, τη σχέση του με άλλα πρόσωπα στο έργο τέχνης κ.α). Στη συνέχεια κατασκευάζεται ένας κατάλογος με το καθετί που βλέπουν οι μαθητές/τριες στον πίνακα και ακολουθούν απλές αναλυτικές ερωτήσεις. Για παράδειγμα: *-Τι κάνει το κάθε πρόσωπο του πίνακα;-Ποια είναι η σχέση του με τα άλλα πρόσωπα;-Πως συνδέονται με το φόντο;-Ποιοι μπορεί να είναι αυτοί οι άνθρωποι;.* Μετά από κάθε απάντηση, ο εκπαιδευτικός ρωτάει πάντα: Πώς το ξέρεις; Ή πώς μπορείς να το λες; ώστε οι μαθητές-τριες να κοιτάξουν τον πίνακα για να βρουν προφανείς αποδείξεις και να στηρίξουν τις θέσεις τους.

Βήμα 2: Προκαταρκτική ανάλυση. Ζητείται από τα παιδιά αφού λάβουν γνώση των στοιχείων των χαρακτήρων, να σκεφτούν για τον ρόλο (χαρακτήρα) που τους έτυχε και για την προσωπικότητά του έτσι όπως απεικονίζεται στον πίνακα. Έπειτα ο/η κάθε μαθητής-τρια εξασκείται στην στάση του σώματος και στην έκφραση του προσώπου του χαρακτήρα, είτε μόνος του είτε στην ομάδα του. Η χρήση κοστούμιών και σκηνικών είναι προαιρετική.

Βήμα 3: Δραματοποίηση. Οι μαθητές-τριες «στήνουν» το tableau vivant τους για την υπόλοιπη τάξη και εντελώς σιωπηλοί για ένα λεπτό. Στη συνέχεια, η ομάδα μπορεί να μοιραστεί σκέψεις σχετικά με τους χαρακτήρες στην ολομέλεια της τάξης.

Βήμα 4: Έρευνα. Ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να μοιραστεί πληροφορίες σχετικά με το έργο π.χ. Πληροφορίες για τον ζωγράφο, τον πίνακα κ.α.

Βήμα 5: Ερμηνεία. Σε αυτό το στάδιο οι μαθητές-τριες εμπλέκουν τις παρατηρήσεις που έχουν κάνει στο δεύτερο βήμα και οποιαδήποτε άλλη γενική πληροφορία έχουν συγκεντρώσει σχετικά με το καλλιτεχνικό αυτό δημιούργημα για να προσπαθήσουν να κατανοήσουν τι σημαίνει μια καλλιτεχνική δουλειά

Στάδιο 6: κριτική αξιολόγηση

Η αξιολόγηση περιλαμβάνει μια κρίση για την επιτυχία ενός έργου τέχνης. Το στάδιο είναι προαιρετικό και ακολουθεί μετά τα πρώτα πέντε στάδια.

➤ **Ταξίδι στον χρόνο {5}**

Οι μαθητές-τριες φαντάζονται και επιλέγουν 10 αντικείμενα που αντιπροσωπεύουν την καθημερινή ζωή, τα ενδιαφέροντα των αγίων για να τα βάλουν σε μια πραγματική ή εικονική κάψουλα χρόνου. Τι θα μπορούσαν να είχαν τοποθετήσει στις κάψουλες χρόνου; Αιτολογούν την επιλογή τους.

➤ **“Τι σε κάνει να το λες αυτό;” (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού) {2} {5}**

Η επεξεργασία γίνεται με δύο ερωτήματα: “Τι συμβαίνει;” “Τι σε κάνει να το λες αυτό;”

➤ **Φτιάχνω ιστορίες με την εικόνα: Αρχή- Μέση- Τέλος (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού) {2} {5} {7}**

Δίνεται μια φωτογραφία. Ποια ιστορία μπορεί να υπάρχει πίσω από αυτή τη φωτογραφία; Οι μαθητές/τριες δημιουργούν σε ομαδοσυνεργασία μια φανταστική ιστορία γύρω από αυτήν τη φωτογραφία και αποφασίζουν εάν θα την βάλουν στην αρχή της ιστορίας, στη μέση ή στο τέλος. Παρουσιάζουν την ιστορία τους στην ολομέλεια. Ακολουθεί συζήτηση.

➤ **Φτιάξε μια πρωτότυπη ιστορία/ ή αλληγορία. (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού) {2} {5} {7}**

Τι θα ήταν (το υπό διερεύνηση θέμα):

1. εάν ήταν μουσικό όργανο;
2. εάν ήταν φυτό;
3. εάν ήταν παιχνίδι;
4. εάν ήταν πόλη;
5. εάν ήταν μέρος του σώματος;
6. εάν ήταν έπιπλο;

7. εάν ήταν βιβλίο;

Οι μαθητές-τριες πρωτοτυπούν αφού έχουν ολοκληρώσει την ανάλυση του έργου και ενεργοποιούν την φαντασία τους, απαντώντας στις παραπάνω ερωτήσεις. Με τις ιδέες αυτές μπορούν να συνθέσουν μια πρωτότυπη ιστορία ή αλληγορία.

➤ Φτιάξε τη δική σου ζωγραφιά {5} {7}

Οι μαθητές-τριες αποτυπώνουν με τον δικό τους τρόπο, οπτικοποιούν το σημαντικότερο στοιχείο ή αυτό που τους έκανε εντύπωση από το μάθημα με μία εικόνα, μία ζωγραφιά, ένα σύνθημα και αναρτούν στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης (συμβατικά με κάποια Post ή σε διαδικτυακό πίνακα ανακοινώσεων). Μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως δραστηριότητα αξιολόγησης.

➤ Χάρτης στον τοίχο {2} {5}

6) Τεχνικές Πρότζεκτ

➤ Πρότζεκτ-Ερευνητική εργασία {2} {4} {6} {7}

Η μέθοδος project ή ερευνητική εργασία αποτελεί μια δυναμική ομαδική διαδικασία μάθησης, που εξαρτάται από τις επιλογές των συμμετεχόντων γι' αυτό και δεν μπορεί να έχει πάντα σταθερή και συγκεκριμένη δομή. Το θέμα είναι διεπιστημονικό εμπλέκοντας μαθήματα διαφορετικών πεδίων και λαμβάνει υπόψη τα ενδιαφέροντα μαθητών-τριών και εκπαιδευτικών. Ως αφετηρία το project έχει τα ερωτήματα και ενδιαφέροντα των παιδιών, από τα οποία καθορίζεται και το ίδιο το θέμα. {6}

Διάκριση των projects

1. Ανάλογα με το περιεχόμενο
2. Ανάλογα με τον αριθμό των συμμετεχόντων
3. Σε σχέση με το Αναλυτικό Πρόγραμμα
4. Ανάλογα με τον τρόπο αξιοποίησής τους
5. Ανάλογα με τη διάρκειά τους
6. Ανάλογα με την προέλευση των πληροφοριών.

Ανάλογα με τη διάρκειά τους διακρίνονται σε: Βραχυπρόθεσμα, κατά τη διάρκεια μιας διδακτικής ενότητας (δύο ώρες) και Μεσο-μακροπρόθεσμα, στη διάρκεια ενός τετραμήνου ή ενός σχολικού έτους. ή ακόμη και για 2-3 χρόνια. Στην περίπτωση ενός βραχυπρόθεσμου πρότζεκτ τηρούνται και πάλι τα παρακάτω στάδια με τη

διαφορά ότι οι διαδικασίες απλοποιούνται (π.χ. περιορίζονται τα ερευνητικά ερωτήματα κ.α) και το υποδιερεύνηση θέμα δεν απαιτεί πληροφορίες που είναι δύσκολο να εντοπίσουν οι μαθητές/τριες μέσα σε λίγο χρόνο ενώ οι όλες οι δράσεις της ομάδας προγραμματίζονται με άξονα 2 ωρών. Η τελική παρουσίαση μπορεί να αφορά τη δημιουργία ενός poster, μίας εικαστικής σύνθεσης κ.α.

Στάδια υλοποίησης

- 1. Κατάθεση προτάσεων θεμάτων.**
- 2. Επιλογή θέματος, σκοπού, ερευνητικών ερωτημάτων.**
- 3. Χωρισμός/Οργάνωση ομάδων.** Ο αριθμός των μελών είναι σημαντική παράμετρος της λειτουργικότητας των ομάδων αφού καθορίζει το πλέγμα της επικοινωνίας και των σχέσεων. Όσο μεγαλώνει ο αριθμός τόσο πολυπλοκότερο γίνεται το πλέγμα. Όσο πολυπλοκότερο το πλέγμα τόσο περισσότερες και οι απαιτούμενες ικανότητες επικοινωνίας και συνεργασίας των μελών και τόσο πιο χρονοβόρες οι διαδικασίες. Προτείνονται ομάδες 4 μελών $n(n-1)$. Μπορεί να έχουμε: α. Ομάδες Κοινού Θέματος Χαλαρής Συνεργασίας β. Επιμερισμός διαστάσεων θέματος σε ομάδες γ. Επιμερισμό σε δύο υπο-θέματα σε συνεργαζόμενο ζεύγος ομάδων δ. Κοινό θέμα σε τρεις ομάδες και ολομέλεια.
- 4. Προγραμματισμός ομάδας** (ποιος θα κάνει τι, ποιες ακριβώς δραστηριότητες θα γίνουν, ρυθμός εργασίας, χρονική διάρκεια των εργασιών, τι θα προκύψει κλπ.).
- 5. Δράσεις συλλογής δεδομένων κάθε ομάδα** (Ερωτηματολόγια, συλλογή πληροφοριών από βιβλία, περιοδικά, ταινίες, διαδίκτυο, έρευνα πεδίου)
- 6. Διαλείμματα ενημέρωσης στην ολομέλεια και πιθανός επαναπροσδιορισμός της εξέλιξης του προτζεκτ.**
- 7. Επεξεργασία δεδομένων και συμπεράσματα**
- 8. Κατανομή θεμάτων (σύμφωνα με το μοντέλο χωρισμού που θα υιοθετηθεί)**
- 9. Δημόσια παρουσίαση.** Η παρουσίαση του έργου στην ολομέλεια αναδεικνύει την χρησιμότητα-συμβολή της μικρής ομάδας στην μεγάλη (το σύστημα λειτουργεί στο άμεσο περιβάλλον) συγκροτώντας περισσότερο την ταυτότητα της ομάδας.
- 10. Αξιολόγηση.** Για τις ανάγκες της αξιολόγησης σε όλη τη διάρκεια δημιουργείται ένας κοινός ομαδικός φάκελος ενώ τηρείται και ημερολόγιο δραστηριοτήτων σε προσωπικό και μαδικό επίπεδο. Η αξιολόγηση διακρίνεται σε:
- 11. Αξιολόγηση.** Η αξιολόγηση πρέπει να είναι τόσο ενδιάμεση (ανατροφοδοτική) όσο και τελική. **Αφορά την αξιολόγηση σε ατομικό επίπεδο** (συμμετοχή, συνεργασία, προσωπικά ημερολόγια, ατομικός φάκελος συλλογής υλικού) **και την αξιολόγηση του συλλογικού έργου της ομάδας.**

Η αξιολόγηση του συλλογικού έργου ομάδας μπορεί να περιλαμβάνει τα εξής:

α. Αξιολόγηση Ερευνητικής Διαδικασίας (Ανάπτυξη ερευνητικών ερωτημάτων, Αιτιολόγηση επιλογών και αξιοποίηση κατάλληλων πηγών, Αιτιολόγηση επιλογών και αξιοποίηση κατάλληλων διαδικασιών επεξεργασίας δεδομένων, Κριτική αποτίμηση πηγών, μεθόδων, συμπερασμάτων, Αποτελεσματική αξιοποίηση ΤΠΕ στην έρευνα, Συνέπεια μελών ομάδας προς τον προγραμματισμό, Χρήση μέσων, πόρων και ΤΠΕ)

β. Αξιολόγηση Περιεχόμενου Ερευνητικής Έκθεσης (Κατοχή ειδικών γνώσεων, κατανόηση εννοιών, Διατύπωση με λογικό και συνεκτικό τρόπο θέσεων της ομάδας που απαντούν στα ερευνητικά ερωτήματα βάσει των δεδομένων, Υπεράσπιση θέσεων ομάδας έναντι εναλλακτικών και αντιθέτων απόψεων και κριτικός σχολιασμός τους, Συσχέτιση θέματος και συμπερασμάτων με καταστάσεις, προβλήματα και ζητήματα της πραγματικότητας, Κριτική αποτίμηση των ατομικών, ομαδικών επιλογών και ρόλων) .

γ. Αξιολόγηση Γλώσσας και Δομής Ερευνητικής Έκθεσης (Χρήση όρων και επιστημονικής ονοματολογίας, Σαφήνεια, ακρίβεια, ροή γλώσσας & εσωτερική συνοχή λόγου, Οργάνωση στην παράθεση ιδεών, προτάσεων, συμπερασμάτων, σχολίων, Χρήση κατάλληλου κειμενικού είδους και ύφους για περίσταση επικοινωνίας, Επιμέλεια εκτύπωσης ερευνητικής έκθεσης)

δ. Αξιολόγηση Δημόσιας Παρουσίασης της Ομαδικής Εργασίας (Ενημέρωση για προβληματική και διαδικασίες έρευνας, δεδομένα & συμπεράσματα, Χρήση γλώσσας με άνεση εκφοράς, ορθό τόνο και σαφή ειρμό κατάλληλα για παρουσίαση, Χρήση συμπληρωματικών/πολυτροπικών μέσων και ΤΠΕ για στήριξη λόγου και στις κατάλληλες στιγμές, Χρήση χιούμορ, δημιουργικότητας και παραστατικότητας στη σωστή αναλογία και κατάλληλη στιγμή, Ετοιμότητα και πληρότητα απαντήσεων στις ερωτήσεις και τα σχόλια του κοινού.

➤ **Γέφυρες μάθησης μέσω διαδικτύου (Building E-Bridges Project) {2} {3} {6}**

Κατά τη χρήση αυτής της τεχνικής, η οποία μπορεί να γίνει ακόμα και στο πλαίσιο Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων (Erasmus+, e-Twinning), οι μαθητές/τριες επικοινωνούν με μαθητές και μαθήτριες άλλων χωρών και συζητούν, αναλύουν και προβληματίζονται σχετικά με θέματα καθημερινότητας, επικαιρότητας, θρησκευτικών προεκτάσεων κ.λπ., αναλόγως της θεματικής ενότητας προς επεξεργασία.

➤ **Δημιουργία ταινίας {2} {6} {7}**

Οι μαθητές-τριες δημιουργούν σενάριο, γυρίσματα και διαμορφώνουν ταινία γύρω από μια έννοια που συζητήθηκε στην τάξη

➤ **Ημερολόγιο {2} {5} {6}**

➤ **Μετατροπή κειμένου σε τέχνη {2} {5} {6} {7}**

➤ **Χάρτης στον τοίχο {2} {5}**

Ανάρτηση χάρτη με σκοπό την συλλογή και έκθεση πληροφοριών με διαδραστική χρήση. Ο μαθητές/μαθήτριες χωρίζονται σε ομάδες και καθεμία ερευνά με βάση κάποια ερωτήματα που ανατέθηκαν. Οι απαντήσεις αναρτώνται στον χάρτη, παρουσιάζονται και σχολιάζονται στην ολομέλεια της τάξης και, εάν κριθεί απαραίτητο, σταδιακά προστίθενται και άλλες πληροφορίες καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς, ανάλογα με τη διδακτική ενότητα.

➤ [Συζήτηση στρογγυλής τραπέζης {2} {3} {6}](#)

➤ [Συνέδριο {2}{4} 6](#)

Η διοργάνωση συνεδρίου απαιτεί σχεδιασμό και οργάνωση 2-3 μήνες πριν. Το θέμα σχετίζεται με το μάθημα, αλλά και με τα ενδιαφέροντα των παιδιών. Οι μαθητές/τριες επιλέγουν ρόλους: Διοργανωτές (3) ετοιμάζουν πρόγραμμα, χώρο, χρόνο, έντυπα υλικά, ανακοινώσεις, φύλλο αξιολόγησης από συνέδρους κ.λπ. Πολιτικός (1) θα χαιρετήσει με επισημότητα και σοβαρότητα στην έναρξη κάνοντας μικρή εισαγωγή. Επιστήμονες (10) αναλαμβάνουν να μιλήσουν σύντομα (3-4 σελίδες) και περιεκτικά, με επιχειρήματα και σαφήνεια. Δημοσιογράφοι (4) κάνουν ερωτήσεις βάση των οποίων θα γράψουν ανταπόκριση στην εφημερίδα τους. Οι υπόλοιποι-οι θα είναι οι Συμμετέχοντες που θα παρακολουθήσουν το συνέδριο, θα το αξιολογήσουν και θα γράψουν την άποψή τους την οποία θα εκθέσουν στο επόμενο μάθημα. Η προετοιμασία χρειάζεται διαρκή επίβλεψη από τον/την εκπαιδευτικό, επαναξιολόγηση και ανατροφοδότηση, παρότρυνση για έρευνα και νέες ιδέες, χωρίς να επιβάλλει τη γνώμη του/της και να παρεμβαίνει.

➤ [Χιονοστιβάδα {2} {3} {4} {6}](#)

7) Τεχνικές Αξιολόγησης

➤ [ΑΒΓ](#)

Οι μαθητές/μαθήτριες ατομικά ή ομαδικά χρησιμοποιούν τα γράμματα του αλφάβητου ή μια λέξη για να δημιουργήσουν μια ακροστιχίδα - λίστα με λέξεις ή μικρές φράσεις που σχετίζονται με το θέμα. Με αυτή την τεχνική συνοψίζεται το περιεχόμενο ενός μαθήματος.

➤ [Ανάλογη σκέψη {7} {3} {5}](#)

Ο/Η Εκπαιδευτικός παρουσιάζει κάποια αντικείμενα ή φωτογραφίες που ανήκουν σε μια κατηγορία (π.χ. σχολικά αντικείμενα, φύση). Οι μαθητές-τριες στέκονται σε κύκλο και με τη σειρά παίρνουν ένα αντικείμενο και λένε κάτι σαν: «Αυτό που έμαθα σήμερα είναι σαν.....επειδή.....» ή «αυτό μου θυμίζει.....» διότι.....» κ.λπ.

➤ [Αινίγματα \(κουίζ\) {7} {1} {5}](#)

Δίνονται περιγραφές για πρόσωπα και γεγονότα (βιβλικά ή ιστορικά) και οι μαθητές-τριες μαντεύουν ποια είναι

- **Graffiti {2}{5} {7}**
- **Δελτίο εξόδου...(ερωτήσεις αναστοχασμού/ Μαθησιακό ημερολόγιο) {7}**

Με το Δελτίο εξόδου οι μαθητές-τριες αξιολογούν την εκπλήρωση των μαθησιακών τους στόχων. Ο γενικότερος σκοπός αυτού του είδους είναι να μάθουν πώς να αυτο-αξιολογούνται .

Στο τέλος της διδακτικής ώρας καλούνται να απαντήσουν ατομικά με συντομία γραπτώς σε μια ή περισσότερες από τις παρακάτω ερωτήσεις:

- Κάτι καινούργιο που έμαθα...
- Με δυσκόλεψε...
- Χάρηκα που...
- Θα εφαρμόσω στη ζωή μου...
- Τι ήταν αυτό που δεν καλύφθηκε στο μάθημα ενώ προσδοκούσα ότι θα καλυφθεί;
- Τι ήταν σ' αυτό το μάθημα νέο ή έκπληξη για μένα;
- Τι ήταν αυτό που με έκανε να αλλάξω γνώμη, μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος;
- Αμφιβάλλω ακόμα για...
- Ένα πράγμα που μου κέντρισε το ενδιαφέρον και θα ήθελα να το μελετήσω με περισσότερες λεπτομέρειες στο μέλλον...

- **Δελτίο καιρού {3}{7}**

Ο/Η Εκπαιδευτικός βάζει στο πάτωμα στη σειρά σύμβολα/εικόνες από μετεωρολογικά σύμβολα με διαβάθμιση (κεραυνούς, συννεφιά, ήλιο, κ.λπ.). Ζητά απ' τα παιδιά να σταθούν δίπλα στο σύμβολο που αντιστοιχεί στα συναισθήματά τους όσον αφορά μια έννοια ή γεγονός, ή στον βαθμό που κατανόησαν το μάθημα, ή που προβληματίστηκαν κ.λπ.

- **Δημιουργία ταινίας {2} {6} {7}**
- **Διήγηση κειμένου από άλλη προοπτική {2} {5} {7}**
- **Επεξεργασία κειμένου με καθοδηγητικές ερωτήσεις {1} {2} {7}**
- **Επικαιροποίηση κειμένων {2} {7}**

Μεταφορά κειμένων (βιβλικών/ιστορικών) σε έκφραση και περιεχόμενο προσαρμοσμένα στα τωρινά δεδομένα.

- **Επιλογή και υπομνηματιμός αποφθεγμάτων {2} {7}**

Δίδεται επιλογή βιβλικών χωρίων, ή αποφθεγμάτων (από γεροντικό, λόγους Αγίων κ.λπ). Οι μαθητές-τριες επιλέγουν ένα και αιτιολογούν.

- **Επιτόπια μελέτη ζητήματος {2} {4} {5} {7}**
- **Εργασία με πηλό {2}{5}{7}**
- **Επιστολές {7}**

Οι μαθητές-τριες συντάσσουν ένα γράμμα σε κάποιο πρόσωπο υπαρκτό ή φανταστικό που σχετίζεται με το θέμα που μελετήθηκε.

- **Εφαρμογές, Ψηφιακές πλατφόρμες_{1} {7}**

Οι νέες τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας (ΤΠΕ) παρέχουν άφθονες δυνατότητες για δημιουργία και αξιοποίηση ψηφιακών ασκήσεων διάφορων τύπων ή ακόμη για ηλεκτρονική εφαρμογή πολλών από τις συμβατικές τεχνικές. Πλεονεκτήματά της είναι το ελκυστικό και παιγνιώδες μαθησιακό περιβάλλον, η δυνατότητα εμπλοκής στις αξιολογικές δραστηριότητες πολυμέσων όλων των τύπων (υπερκείμενο, ήχος, εικόνα, βίντεο), η δικτύωση στον παγκόσμιο ιστό ή σε τοπικό δίκτυο, η λειτουργία αυτόματων εργαλείων βαθμολόγησης και ανατροφοδότησης, η αυτόματη προσαρμογή του περιβάλλοντος αξιολόγησης σε ανάγκες παιδιών με ιδιαιτερότητες ή αναπηρίες κ.ά.

- **Εφημερίδα τοίχου {2} {5} {7}**
- **Ημερολόγιο αναστοχασμού {7}**

Σε ένα τετράδιο οι μαθητές και οι μαθήτριες στο τέλος κάθε ενότητας σημειώνουν με την μορφή ημερολογίου όσα έμαθαν, έκαναν, επεξεργάστηκαν και δημιούργησαν. Μπορούν να γραφτούν απορίες, προβληματισμοί, ερωτήματα και προεκτάσεις.

- **Θα σου πω μια ιστορία... {7}**

Οι μαθητές-τριες γράφουν ένα πολύ μικρό κείμενο, όπου εξηγούν σε κάποιο συγκεκριμένο πρόσωπο (ένα μικρό παιδί, έναν ηλικιωμένο, έναν συνομήλικο, στο κατοικίδιό τους κ.λπ.) κάτι που τους έκανε εντύπωση από το μάθημα της ημέρας ή να προεκτείνουν τις σκέψεις τους μιλώντας σε ένα από τα πρόσωπα μιας βιβλικής ή ιστορικής αφήγησης.

- **Θετικό – Αρνητικό {3} {5} {7}**

Δύο άκρες ενός διαδρόμου στην τάξη ορίζονται ως το θετικό και το αρνητικό. Στη μέση του διαδρόμου χαράσσεται μια γραμμή με ένα ερωτηματικό. Ο/η εκπαιδευτικός κάνει στους/ τις μαθητές-τριες ερωτήσεις ή αναφέρει κάποιες θέσεις. Οι μαθητές-τριες, ανάλογα με τη γνώμη τους, πηγαίνουν στη θετική ή στην αρνητική πλευρά του διαδρόμου. Στο κέντρο μπορούν να μείνουν όσοι/ες έχουν αμφιβολίες, ή δεν θέλουν να

απαντήσουν σε μια ερώτηση. Οι μαθητές-τριες στέκονται στις διαβαθμίσεις του θετικού και του αρνητικού (συμφωνώ απόλυτα, σχετικά, λίγο κ.λπ.) Ο/η εκπαιδευτικός τους/τις ρωτάει για ποιο λόγο επέλεξαν τη συγκεκριμένη θέση. Μπορεί να μείνει όσο θέλει σε κάθε θέση ή ερώτηση, να δημιουργήσει συζήτηση, να προκαλέσει διάλογο, ή να περάσει σε επόμενη θέση ή ερώτηση. Οι μαθητές-τριες, μετά από κάθε ερώτηση και διάλογο, έχουν τη δυνατότητα να αλλάξουν θέση στον διάδρομο.

- Ιδεοθύελλα (Brainstorming)/ Συννεφόλεξο {1} {2} {7}
- Ιστορία με εικόνες {2} {5} {7}
- Κάρτες {2} {5} {7}
- Κολλάζ{2} {5} {7}
- Λέξεις – γρίφοι {2} {5} {7}
- Λέξεις, σκέψεις στη σειρά {2} {5} {7}
- Μετασχηματισμός κειμένου {2} {7}

Το κείμενο μετασχηματίζεται γλωσσικά: είδηση σε εφημερίδα, ρεπορτάζ, επιστολή, αφίσα, ποίημα κ.λπ.

- Μετατροπή κειμένου σε τέχνη {2} {5} {6} {7}
- Ξεφυλλίζοντας τη Βίβλο {1} {2} {7}

Δίδεται παραπομπή ενός βιβλικού χωρίου. Οι μαθητές-τριες το βρίσκουν και το διαβάζουν φωναχτά.

- Ομαδικό γλυπτό {2} {5} {7}

Οι μαθητές/τριες ατομικά ή σε ομάδες σχηματίζουν με τα σώματά τους ένα «γλυπτό» το οποίο αποτελεί μια εικονική αναπαράσταση, μη ρεαλιστική, του εξεταζόμενου θέματος. Η δράση μπορεί να γίνει στο τέλος της εργασίας σε μια ενότητα, καθώς δίνει τη δυνατότητα στους/τις μαθητές-τριες να αναστοχαστούν και να αποδώσουν με μια συγκεκριμένη μορφή ό,τι αποκόμισαν από αυτήν.

- Οπτικοποίηση {1} {2} {5} {7}

Οι μαθητές-τριες αποτυπώνουν με τον δικό τους τρόπο, οπτικοποιούν το σημαντικότερο στοιχείο ή αυτό που τους έκανε εντύπωση από το μάθημα με μία εικόνα, μία ζωγραφιά, ένα σύνθημα και αναρτούν στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης (συμβατικά με κάποια Post ή σε διαδικτυακό πίνακα ανακοινώσεων).

- Παγωμένη εικόνα/ Δυναμικές εικόνες {2} {5} {7}
- Πίνακας αλληλεπίδρασης {2} {5} {7}

- Πρότζεκτ {2} {4} {6} {7}
- Σιωπηρό ερέθισμα με κείμενο {1} {3} {7}
- Στόχος ή αράχνη {7}

Ο/Η εκπαιδευτικός σχηματίζει σε χαρτόνι ή χαρτί μέτρου ομόκεντρους κύκλους (στόχο) ή ιστό αράχνης. Ανάλογα με τον αριθμό των προς αξιολόγηση στοιχείων, μπορεί να χωρίσει τους κύκλους σε κομμάτια, σχεδιάζοντας ακτίνες. Πάνω σε κάθε τμήμα του διαμοιρασμένου στόχου, γράφει τον τίτλο του στοιχείου που θέλει να αξιολογήσει με βάση μια έννοια που μελετήθηκε ή όλη τη διδακτική ώρα (π.χ. το βρήκα ενδιαφέρον, χρήσιμο, διασκεδαστικό, μου γέννησε ερωτήματα, με βοήθησε να αλλάξω στάση, απέκτησα νέες γνώσεις, εξέφρασα τη γνώμη μου κ.ά.). Κάθε μαθητής-μαθήτρια, σημειώνει με (διαφορετικό χρώμα) μαρκαδόρου ή μικρά αυτοκόλλητα στο αντίστοιχο μέρος τη γνώμη του, θετική όσο πιο κοντά στο κέντρο του κύκλου και αρνητική όσο πιο κοντά στην εξωτερική περιφέρεια. Μπορεί να γίνει κατόπιν συζήτηση, σε ολομέλεια.

- Συζήτηση της ανοιχτής γυάλας {3} {7}

Στο κέντρο της αίθουσας τοποθετείται η «γυάλα», δηλαδή 4-5 καρέκλες σε ένα εσωτερικό κύκλο, ενώ οι υπόλοιπες καρέκλες είναι τοποθετημένες σε ομόκεντρους κύκλους έξω από αυτήν. Κάποιοι-ες συμμετέχοντες και συμμετέχουσες κάθονται μέσα στη γυάλα, ορίζουν το συντονιστή ή τη συντονίστρια και συζητούν για ένα συγκεκριμένο θέμα, ενώ τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας κάθονται στις καρέκλες έξω από αυτήν, παρακολουθούν τη συζήτηση και κρατούν σημειώσεις μία καρέκλα είναι πάντα κενή και κάποιο μέλος του κοινού μπορεί, ανά πάσα στιγμή, να καθίσει σε αυτήν και να ενταχθεί στη συζήτηση της γυάλας ή ταυτόχρονα άλλο μέλος να εγκαταλείψει οικειοθελώς τη γυάλα και να λάβει τη θέση του ένα μέλος από το κοινό ή μέλος του κοινού να ζητήσει τη θέση κάποιου/ας μέσα στη «γυάλα». Η συζήτηση συνεχίζεται με την πλειονότητα των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών να εισέρχονται και να εξέρχονται από τη γυάλα. Όταν τελειώσει ο χρόνος ο συντονιστής/τρια συνοψίζει τη συζήτηση. Η τεχνική της «Συζήτηση ανοιχτής γυάλας», μπορεί να λειτουργεί και ως ανατροφοδότηση.

- Σύγκριση κειμένων {1} {2} {7}
- Σύγκριση κειμένου με έναν μετασχηματισμό του {1} {2} {7}

Δίνεται κείμενο (βιβλικό, υμνολογικό κ.λπ.) και κάποιο άλλο μέσο (πίνακας, εικόνα, φωτογραφία, τραγούδι κ.λπ.) και αναγνωρίζουν τον μετασχηματισμό του και τα ερμηνευτικά στοιχεία.

- Τέσσερις γωνίες {7}

Ο/Η εκπαιδευτικός ορίζει κάθε γωνία της τάξης με κριτήριο μια άποψη (συμφωνώ, δεν συμφωνώ, ούτε συμφωνώ/ούτε διαφωνώ κ.λπ.) ή μια απάντηση σε ένα ερώτημα. Στη συνέχεια απευθύνει μια φράση ή ερώτηση στο σύνολο της τάξης και οι μαθητές-τριες παίρνουν θέση στις αντίστοιχες γωνίες. Οι ομάδες σε κάθε

γωνία συζητούν τους λόγους για τους οποίους την επέλεξαν και ένας/μία εκπρόσωπος τους παρουσιάζει στην ολομέλεια.

- Τοποθέτηση απέναντι στο κείμενο {1} {7}
- Φτιάξε μια πρωτότυπη ιστορία/ ή αλληγορία (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού) {2} {5} {7}
- Φτιάχνω ιστορίες με την εικόνα: Αρχή-Μέση -Τέλος (Τεχνική Έντεχνου Συλλογισμού) {2} {5} {7}
- Χάρτης εννοιών (Εννοιολογικός χάρτης) {1} {2} {7}